

EVA'S

ÅRSMAGASIN
2010/11

SKOLEDEBAT
i højt gear

STÆRKE ELEVER
på erhvervsuddannelserne

REALKOMPETENCER
– hvad er det?

Læreruddannelsen er det hemmelige drømmestudium

UDDANNELSER TIL TIDEN

“ARRANGEREDE ÆGTESKABER” MED EN HAPPY ENDING?

MENNESKELIG DØMMEKRAFT I CENTRUM

9 FAKTA OM IT I UNDERVISNINGEN

DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT

Kære læser

Velkommen til EVA's årsmagasin 2010/11 – et magasin der vil give dig viden om nogle af de temaer der det seneste år har været, og stadig er, på dagsordenen i forhold til udvikling og kvalitet i dagtilbud for børn, skoler og uddannelser.

På Danmarks Evalueringsinstitut, EVA, er det en af vores centrale opgaver at samle og producere viden om kvalitet og udfordringer i det danske uddannelsessystem. Vi laver undersøgelser, evalueringer og redskaber, vi holder seminarer, konferencer og temadage – alt sammen med det sigte at gøre dagtilbud og uddannelser bedre.

Årsmagasinet temaer er bare nogle af dem EVA har arbejdet med i årets løb, og som vi kan se optager mennesker der på forskellig måde medvirker til at udvikle kvalitet – i institutioner over organisationer og kommuner til ministerier. I år ser årsmagasinet bl.a. på læringshistorier som evalueringsredskab, på læreruddannelsens rekrutteringsproblemer og på hvordan vi bedst støtter de børn og unge som ikke lige passer ind i det gængse skolesystem.

På EVA's hjemmeside, www.eva.dk, kan du læse artikler, rapporter og foldere om mange andre temaer, du kan hente udviklings- og evalueringsredskaber, og du kan finde de EVA-medarbejdere der beskæftiger sig med lige netop dit felt inden for uddannelser, skole og dagtilbud.

Vi håber med årsmagasinet at give et inspirerende kig ind i EVA's viden om uddannelser – og lyst til at vide mere.

Rigtig god læselyst!

EVA's årsmagasin 2010/11
© 2011 Danmarks Evalueringsinstitut

Redaktion

Agi Csonka (ansvarshavende)
Trine Beckett
Trine Borg Harrild
Anne Breinhold Olsen
Maria Holkenfeldt Behrendt
Marie Nielsen

Design og tryk

BGRAPHIC

Foto

Thomas Søndergaard, Periskop
Søren Rønholt
Mette Bendixsen
Niels Lund
Niels Nyholm
Shutterstock
Colourbox
AspIT, Høje Tåstrup Gymnasium,
Designskolen i Kolding

Bemærk

Danmarks Evalueringsinstitut sætter komma efter Dansk Sprognævn's anbefalinger, dvs. at der som hovedregel ikke sættes komma foran ledsætninger.

ISBN

978-87-7958-613-0

04 SKOLEDEBAT I HØJT GEAR

Bestyrelsesformand Ane Arnth Jensen og direktør Agi Csonka ser tilbage på 2010 og på den debat om især folkeskolen som kom til at præge året. De fortæller samtidig om en række forskellige projekter fra EVA's hånd som understøtter udviklingen af dagtilbud, skoler og uddannelser.

08 MENNESKELIG DØMMEKRAFT I CENTRUM

"Vi har fået overbevist os selv og politikerne om at rationelle mål er den eneste legitime måde at skabe udvikling på." Læs et interview med professor Patricia Shaw som sammen med EVA har udviklet et evalueringsredskab der sætter den menneskelige dømmekraft i centrum.

14 LÆRERUDDANNELSEN ER DET HEMMELIGE DRØMMESTUDIUM

Læreruddannelsen har i flere år kæmpet med et lavt antal ansøgere til uddannelsen – måske fordi danske gymnasieelever ved for lidt om hvad læreruddannelsen har at byde på. Vi fortæller historien om det hemmelige drømmestudium – og ser på den typiske lærerstuderende.

22 HVORDAN STØTTER VORES UDDANNELSER UNGE BEDST?

Børn og unge med særlige behov, udsatte børn, marginaliseringstruede unge – kære børn har mange navne. Men hvordan støtter vi gennem skole og uddannelse bedst de børn der ikke lige passer ind i uddannelsessystemet? Og i den anden grøft: Hvordan går det med at tiltrække og fastholde stærke elever på erhvervsuddannelserne?

28 9 FAKTA OM IT I UNDERVISNING

EVA har inden for de seneste år undersøgt hvordan det står til med it i undervisningen i folkeskolen og på erhvervsuddannelserne. Årsmagasinet giver dig her 9 bud på de mest centrale resultater, og vi hører hvad tre folkeskoleelever siger om it i skolen.

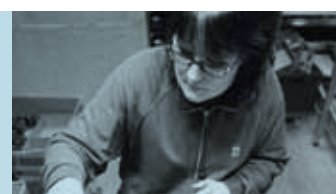
30 UDDANNELSER TIL TIDEN

Hvorfor akkrediteres danske uddannelser? Hvad kan man bruge akkrediteringerne til? Og hvad er det især uddannelserne har svært ved? Bliv opdateret på uddannelsesakkreditering, og læs hvordan to uddannelser har oplevet at blive akkrediteret.

34 "ARRANGEREDE ÆGTESKABER" MED EN HAPPY ENDING?

I 2010 så 13 nye VEU-centre dagens lys, og EVA følger centrene helt frem til 2012. Her fortæller en række voksen- og efteruddannelsesfolk hvordan de har oplevet konstruktionens første år. Vi ser også på realkompetencevurderinger og en revolution der lader vente på sig.

40 OM EVA + PUBLIKATIONER

Her får du et hurtigt indblik i alt det formelle om EVA, EVA's bestyrelse, repræsentantskab og organisation – og ikke mindst listen med årets udgivelser fra EVA.

AGI CSONKA
DIREKTØR
OG
ANE ARNTH JENSEN
BESTYRELSESFORMAND

SKOLEDEBAT I HØJT GEAR

Bestyrelsesformand Ane Arnth Jensen og direktør Agi Csonka giver i deres beretning om 2010 et par highlights fra skoledebatten og en række bud på hvordan vidt forskellige typer viden kan være med til at styrke dagtilbud, skoler og uddannelser.

2010 var om noget et år hvor debatten om folkeskolen kørte i højeste gear. Statsministeren lagde ud med i sin nytårstale den 1. januar 2010 at annoncere 360 graders-eftersynet af folkeskolen som blev gennemført af rejseholdet i løbet af første halvår.

Det blev startskuddet til en livlig debat om folkeskolen. Forskere, politikere, erhvervs-virksomheder og organisationer meldte sig i årets løb på banen med deres syn på skolen og på hvad der i deres optik skal til for at gøre skolen bedre.

Når der i den grad er fokus på folkeskolen og gang i debatten, er der i endnu højere grad end ellers brug for solid, opdateret og brugbar viden om hvad der virker, hvorfor det virker, og under hvilke omstændigheder det virker.

Det er netop en kerneopgave for EVA at være med til at kvalificere debatten, at levere viden til dem der skal udvikle skolen; lærere, ledere, embedsfolk i forvaltninger og ministerium, politikere. Og det gælder kun i endnu højere grad i tider hvor meninger mødes og klinger krydses. Lad os se på et par af de debatter der optog sindene i 2010.

Skoleelevernes alsidige udvikling

Mens året endnu var ungt, blussede debatten om folkeskoleelevernes alsidige

udvikling op. Blandt andet på baggrund af en undersøgelse af arbejdet med elevernes alsidige udvikling som EVA netop havde gennemført. Undersøgelsen viste at selve begrebet alsidig udvikling er så diffust og mangelfuldt beskrevet at lærere og skoler har vanskeligt ved at arbejde systematisk og målrettet med at sikre elevernes alsidige udvikling. Så længe skolerne ikke har dannet sig et klart billede af hvad alsidig udvikling er, kan de heller ikke vise os hvad de gør, forklare hvorfor de gør det, og vurdere om målene nås.

For at kvalificere arbejdet med elevernes alsidige udvikling anbefalede EVA at man ude på skolerne, hos skoleledelserne og i lærerkollegierne, i højere grad drøfter, beslutter og sætter præcise ord på hvad man forstår ved alsidig udvikling, og hvordan alsidig udvikling skal spille sammen med de forskellige fag.

En skole for alle børn

Også specialundervisningen og ikke mindst den inkluderende folkeskole blev flittigt drøftet i året der gik. Særligt fokus var der på at flytte flere børn tilbage fra specialklasser og -skoler til den almindelige undervisning i folkeskolen.

Udgangspunktet for debatten var konstateringen af at de samlede udgifter til specialundervisning udgør næsten 30 % af folkeskolens bruttoudgifter. Men hvad gør man for at mindske udgifterne til spe-

cialområdet, og kan man forvente at folkeskolen er klar til at tage imod børn med særlige behov som hidtil har gået i specialskole eller specialklasse?

EVA har i flere undersøgelser og evalueringer belyst specialundervisning, undervisningsdifferentiering og andre temaer som er afgørende for den inkluderende skole. EVA kunne således kvalificere debatten om rummelighed og inklusion med undersøgelser der viser at 61 % af lærerne savner kompetencer til at rumme elever med særlige behov, at lærerne generelt efterlyser pædagogiske og didaktiske redskaber til en differentieret undervisning, og at 62 % af lærerne mener at de allerede nu skal rumme for mange elever i den almindelige undervisning. EVA kunne også perspektivere debatten med internationale erfaringer. For eksempel kombinerer man i Canada forskningsbaseret viden med vejledning til lærerne i hvordan man tilrettelægger en differentieret undervisning. Og i Italien insisterer man på at have den grundholdning at skole og lokalsamfund afspejler hinanden, at det er forkert at udskille og godt at inkludere så børn lærer af hinandens forskellighed.

Hvis den danske folkeskole skal inkludere flere elever med særlige behov, så skal der dels arbejdes med at udvikle lærernes kompetencer på området, men også med at skabe en ændret holdning sådan at folkeskolen opfattes som en skole for alle slags børn.

NÅR DER ER GANG I DEBATTEN OG BØLGERNE GÅR HØJT, ER DER I ENDNU HØJERE GRAD END ELLERS BRUG FOR VIDEN OM HVAD DET ER DER VIRKER, SKRIVER EVA'S BESTYRELSESFORMAND OG DIREKTØR.

Viden skal være udviklingsgrundlag på alle områder

Selv om det var folkeskolen der fik størst bevågenhed i den offentlige debat i 2010, er det værd at huske på at også ungdomsuddannelserne, de videregående uddannelser, voksen- og efteruddannelsesområdet og daginstitutionerne i disse år gennemgår vigtige udviklingstendenser som til stadighed kræver ny viden som grundlag for at træffe de rette beslutninger.

Det er EVA's ambition at levere relevant viden på hele uddannelsesområdet og på dagtilbudsområdet. I 2010 blev det ud over vores mange undersøgelser og evalueringer – den fulde liste kan ses andetsteds i dette årsmagasin – til en lang række projekter som på vidt forskellig vis bidrager til at styrke den viden vi som samfund har brug for når vi arbejder på at gøre daginstitutioner, skoler og uddannelser bedre.

Håndbog om frafald til erhvervsskoler

For eksempel modtog alle erhvervsskoler i efteråret en håndbog som i kort og overskuelig form præsenterer en metode til at arbejde systematisk med at modvirke fra-

fald. Udgangspunktet er en indsats-teori som kort fortalt handler om at man formulerer sine forestillinger om hvordan den indsats man planlægger at sætte i værk, vil føre frem til det mål man har med indsatsen, og hvordan de forskellige dele af indsatsen medvirker til at nå målet. På den måde får man et bedre udgangspunkt for løbende at vurdere om indsatsen virker, og for i sidste ende at evaluere indsatsen. Håndbogen har EVA udviklet i tæt samspil med erhvervsskolefolk, og vi tror og håber at den vil kunne bidrage til at nedbringe det meget omdiskuterede frafald på erhvervsskolerne.

Ny forskningsdatabase på dagtilbudsområdet

Et andet eksempel på ny viden på en ny måde er et samarbejdsprojekt som EVA i 2010 indgik aftale om med Kunnskapsdepartementet i Norge og Skolverket i Sverige. Sammen har vi taget fat på at udvikle en database over skandinavisk forskning på dagtilbudsområdet – en database der ser dagens lys i år, og som vil blive opdateret hvert år. Formålet med

database er at give forskere, undervisere og studerende på dagtilbudsområdet nem adgang til aktuel skandinavisk forskning.

Forskningen er kvalitetssikret, og databasen bygget op så brugerne hurtigt kan danne sig et overblik over forskningens indhold, design og resultater. Ambitionen er at bringe den nyeste forskning yderligere i spil blandt aktørerne på dagtilbudsområdet og i udviklingen af kvaliteten i skandinaviske daginstitutioner.

Magasin og konference om voksen- og efteruddannelse

Voksen- og efteruddannelsesområdet er aktuelt højt prioriteret fra politisk hold, og også her bød EVA i 2010 ind med undersøgelser og ny viden. Ud over undersøgelser om blandt andet anerkendelse af realkompetencer og om de nye VEU-centre sendte EVA i starten af året et magasin på gaden som satte spot på voksen- og efteruddannelse for de kortuddannede. Ligeledes var EVA i december 2010 medarrangør af en stor konference der præsenterede og debatterede den nyeste viden om voksen- og efteruddannelse. Konferencen blev til i

et samarbejde mellem Undervisningsministeriet, Nationalt Center for Kompetenceudvikling, Nordisk Netværk for Voksnes Læring og EVA. EVA stod for tre af konferencens otte workshopper der tog afsæt i vores undersøgelser af anerkendelse af realkompetencer og i vores evaluering af den grundlæggende lederuddannelse. Workshopperne havde særligt fokus på hvordan den ny viden kan bringes i spil i praksis.

Fælleseuropæisk overblik over uddannelsesudbud

På det videregående uddannelsesområde er det en lovbundet opgave at EVA gennemfører akkrediteringsvurderinger af professionsbachelor- og erhvervsakademiuddannelser samt af uddannelser på Kulturministeriets område. Derudover lægger vi vægt på også på anden vis at bidrage med viden der kan styrke uddannelserne. I 2010 så en fælleseuropæisk database over

kvalitetssikrede og akkrediterede uddannelsesudbud således lyset. Databasen, som kaldes Qrossroads, er blevet til via et fælleseuropæisk samarbejde hvor EVA og EVA's søsterorganisationer spiller ind med oplysninger der kan bruges af uddannelsesinstitutioner til fx at finde nye samarbejdspartnere til udvekslingsaftaler mv.

Værdifuldt samspil

Igen i 2010 har vi haft stort udbytte af løbende at samarbejde med mennesker der i det daglige er tæt på den konkrete udvikling af daginstitutioner, skoler og uddannelser, herunder i særdeleshed medlemmerne af EVA's repræsentantskab som giver et uvurderligt input til vores arbejde med at sætte aktuelle og relevante evalueringer på dagsordenen. Men også alle de lærere, ledere, pædagoger, børn, forældre, medarbejdere i kommuner og organisationer m.fl. som i forbindelse med konkrete

evalueringer giver os deres opfattelse af og syn på tingenes tilstand og udvikling. Det vil vi gerne sige tak for.

Også i 2011 vil vi på EVA lægge os i selen for på mange og varierede måder at give den værdifulde viden som vi løbende får, tilbage til alle jer der på hver jeres måde bidrager til at udvikle uddannelser, skoler og daginstitutioner. Og igen i år vil vi insistere på at nuancere og kvalificere debatten og gøre vores til at nye tiltag sker på basis af faktisk, aktuel og håndterbar viden.

Ane Arnth Jensen
Bestyrelsesformand

Agi Csonka
Direktør

VIDSTE DU AT ...

EVA ud over vores egne evalueringer og undersøgelser tilbyder skræddersyede ydelser og produkter til fx ministerier, kommuner, offentlige institutioner, private organisationer eller uddannelser. Læs mere på www.eva.dk/konsulenttydelser

LÆS MERE OM EVA PÅ www.eva.dk

Læringshistorier formidler hvornår mennesker skaber udvikling for andre mennesker, og er et godt supplement til kvalitetsmål der formidles i skabeloner og Excel-ark. **Professor Patricia Shaw** har sammen med EVA været med til at udvikle et evalueringsredskab der tager udgangspunkt i læringshistorier og tilfører den politiske proces mere menneskelig dømmekraft.

MENNESKELIG DØMMEKRAFT I CENTRUM

FØRSTE DEL AF REDSKABET
"FORTÆLLINGER OG
EVALUERINGSFÆLLESSKABER
OM BØRNS SPROGLIGE
UDVIKLING" HANDLER OM
AT DEN ENKELTE PÆDAGOG
IAGTTAGER OG SKRIVER
HISTORIER OM BØRNS
LÆRING I KONKRETE
SITUATIONER.

Af Trine Beckett

Hvordan ville børnenes hverdag i et dagtilbud være uden engagerede pædagoger, dedikerede ledere, omsorgsfulde dagplejemødre? Dropper man engagementet, dedikationen og omsorgen, er der bare et antal timer og et antal fagpersoner tilbage. Det er let at tælle antallet af fagpersoner. Det er også relativt let at måle hvor meget tid de bruger på forskellige opgaver. Det rigtig svære er at sætte på formel hvornår de rent faktisk flytter noget. Hvornår de gør en forskel for børnenes udvikling. Hvornår de skaber kvalitet.

Et nyt redskab fra EVA har til formål at hjælpe pædagoger, ledere, politikere og forvaltning med at registrere netop hvornår deres handlinger flytter noget. Redskabet er en del af syv projekter som er blevet til på initiativ af Finansministeriet og er samlet under paraplyen "Faglige kvalitetsoplysninger". Fælles for de syv projekter er at de har fokus på at måle kvaliteten i dagtilbud i kommunerne.

Redskab bygget på dialog

EVA's redskab hedder "Fortællinger og evalueringsfællesskaber om børns sproglige udvikling" og er udviklet med fokus netop på børns sprog. Det kan dog også bruges inden for andre områder. Konkret består det af tre dele: Den første del er

læringshistorier der handler om at den enkelte pædagog iagttager og skriver historier om børns læring i konkrete situationer. Fx når Malthe i en leg med bogstavklodser pludselig registrerer hvordan man kan danne ord der betyder noget.

Den næste del kaldes det pædagogiske evalueringsfællesskab og er et dialogforum. Her reflekterer ledere og pædagoger i fællesskab over de læringshistorier de hver især bringer med. Sammen skaber de en eller flere fælles kernefortællinger som er bygget over de mønstre der går igen i flere læringshistorier. Det kan fx handle om at pædagogisk opmærksomhed på en bogstavleg kan føre til nye erkendelser hos barnet.

"Vi har i de sidste årtier fået overbevist os selv og vores politikere om at det at sætte sig rationelle mål, er den eneste legitime måde at skabe udvikling på."

Patricia Shaw, professor

Endelig er sidste del af redskabet, det kommunale evalueringsfællesskab, et forum hvor pædagoger, ledere, forvaltning, politikere og forældre mødes omkring fortællingerne. Deltagerne kan også koble fortællingerne til relevant viden, som fx overordnede politiske målsætninger eller

PROFESSOR
Patricia Shaw

Patricia Shaw, professor på det britiske University of Hertfordshire, er en af de førende forskere inden for forandringsledelse. I sit arbejde fokuserer hun på hvordan gensidig og spontan dialog på tværs af faggrænser og organisatoriske skel kan medføre meningsfuld udvikling. Patricia Shaw har været tilknyttet som ekspert på EVA's projekt Fortællinger og evalueringsfællesskaber om børns sproglige udvikling der blev til på initiativ af Finansministeriet. Hun har arbejdet som konsulent for flere danske ministerier og styrelser.

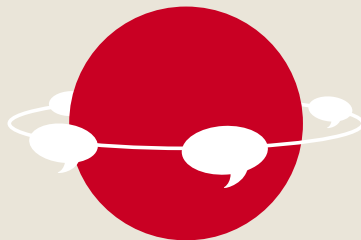
OM EVALUERINGSREDSKABET

Fortællinger og evalueringsfællesskaber om børns sproglige udvikling er ét ud af i alt syv redskaber i et projekt om faglige kvalitetsoplysninger. Projektet er igangsat i et samarbejde mellem Socialministeriet, Undervisningsministeriet, Finansministeriet og KL. Formålet med redskaberne er bl.a. at de kan bruges både af medarbejdere og ledere i den enkelte institution i det løbende arbejde med at udvikle kvaliteten dér, og af forvaltning, forældre og politikere i deres arbejde med at udvikle kvalitet på dagtilbudsområdet generelt.

LÆRINGSHISTORIER

Læringshistorier er fortællinger om et eller flere børns læring i konkrete situationer.

PÆDAGOGISK EVALUERINGSFÆLLESSKAB

Det pædagogiske evalueringsfællesskab er et pædagogisk dialogforum der tager afsæt i en serie af læringshistorier.

KOMMUNALT EVALUERINGSFÆLLESSKAB

Det kommunale evalueringsfællesskab er et dialogforum hvor pædagoger, ledere, forvaltningsansatte, forældre og politikere tager udgangspunkt i metafortællinger om børns læring.

resultater fra sprogvurderinger for at komme nærmere hvornår man skaber pædagogisk kvalitet, og hvilke rammer der skal til for at gøre det.

Konkret oplevelse udgangspunktet

Det som adskiller redskabet fra alle mulige andre måder at udvikle på, er at samtalerne tager udgangspunkt i noget konkret frem for et abstrakt mål om at komme et sted hen. Og det er rigtig vigtigt, fortæller professor på University of Hertfordshire, Patricia Shaw, der som ekspert har været med i udviklingsprocessen: "Læringshistorierne hjælper folk til at lære at genkende de situationer hvor tingene flytter sig. Og når de diskuterer situationerne med andre, får de indsigt i hvordan den enkelte oplevelse passer i det større billede. De finder et mønster. Mønstrene kan ikke generaliseres til abstrakter der kan måles og vejes, men de kan genkendes i andre sammenhænge og derfor bidrage til faglig velfunderet udvikling inden for et område."

Mundtlighed giver mening

Et andet vigtigt element er mundtligheden. Flere undersøgelser viser at essensen i det pædagogiske arbejde går tabt når man skal formidle det i skemaer eller Excel-ark. Den strukturerede samtale som finder sted omkring læringshistorierne, betyder at deltagerne med tiden udvikler en fælles forståelse af hvornår der sker en udvikling, fortæller Patricia Shaw.

"Det er en kvalificeret måde at tale om hvad der virker, og hvad der ikke gør. Når folk skal fortælle det til andre, folder de situationerne ud med den detaljegråd der er nødvendig for at andre kan forstå det og danne sig billeder i deres egne hoveder. Samtidig bliver de bevidste om deres egen rolle i udviklingen fordi folk spørger undervejs," forklarer hun.

Bedre beslutninger

Evalueringsfællesskaberne giver politikere og pædagoger indsigt i egne og hinandens fagområder, og Patricia Shaw oplever

"Alt for mange sager ender i forkerte lovforslag fordi politikere og embedsmænd mangler fornemmelse for hvad der virkelig betyder noget."

Patricia Shaw, professor

at diskussionerne her tilføjer den offentlige sektor en vægt på menneskelig dømmekraft. Det er tiltrængt, mener hun, fordi vi igennem de seneste årtier har været så forhåbende på at udvikle dagtilbudsområdet – såvel som andre områder i den offentlige sektor – ud fra en rationel tilgang til at alt kan måles og vejes. Og det på trods af at det er den menneskelige indfølelse der afgør hvor gode vi er til at træffe de politiske beslutninger der skaber kvalitet i sidste ende, vurderer professoren.

DEN STRUKTUREDE
SAMTALE GIVER MED
TIDEN DELTAGERNE EN
FÆLLES FORSTÅELSE
AF HVAD DER SKABER
UDVIKLING.

“Alt for mange sager ender i forkerte lovforslag fordi politikere og embedsmænd mangler fornemmelse for hvad der virkelig betyder noget. Fx når en sag eksploderer i medierne – så kræver den offentlige opinion næsten altid stramninger og mere kontrol. Som det er i dag, føjer politikerne sig typisk for presset og opinionen og ender måske med at lave politik der faktisk virker mod hensigten. Hvis de ved hvad der flytter noget i den rigtige retning, kan de stole på deres egen dømmekraft og tage de rigtige beslutninger – på trods af presset udefra. Og den viden udvikler de netop sammen med andre når de deltager i evalueringsfællesskaber,” siger Patricia Shaw. Nylige eksempler på mediesager er fx inden for ældreplejen hvor der er sket svigt som har ført til et øget pres for kontrol og tidsstyring, men hvor det måske kunne vise sig at der var andre og mere konstruktive veje at gå for at skabe bedre ældreomsorg.

Forståelsen kommer lige så stille

Men et er en opblæst sag i medierne. Noget andet er dagligdagen i den enkelte kommune. Er den menneskelige dømme-

kraft her ikke kernen i en politikers arbejde? “Nej,” mener Patricia Shaw: “Vi har i de sidste årtier fået overbevist os selv og vores politikere om at det at sætte sig rationelle mål, er den eneste legitime måde at skabe udvikling på. Alt hvad der er erfaringsbaseret, har fået et skær af noget tvivlsomt. Men efterhånden får vi flere og flere eksempler på at rationaliteten ikke virker. At tal og målbarhed får folk til at miste engagement, drive, energi, og at udviklingsprocesser ikke altid er lineære. Og så sker der slet ikke det kvalitetsløft vore beregninger ellers havde

forudset,” konstaterer forskeren, der understreger at opgøret med rationaliteten er stort og svært at tage. Men det skal til, og det er så småt på vej.

“Det er en kamp der først lige er startet. Jeg oplever at man i Storbritannien så småt begynder at give noget selvbestemmelse tilbage til fx lærere eller læger. Man åbner op for at faglighed og udvikling ikke bare ligger i abstrakte formuleringer der kan kondenseres i Excel-ark. Og lige så stille får man en større forståelse for hvad der betyder noget. En bedre fornemmelse for hvad der er de rigtige politiske beslutninger.”

MAGASINET BAKSPEJLET

... giver indblik i den seneste forskningsviden på dagtilbudsområdet. Læs bl.a. om natur, sundhed, dagpleje, ledelse, forældresamarbejde og støttetimer.

HER FINDER DU MAGASINET

www.eva.dk/dagtilbud-for-boern/bakspejlet

”Jeg vil gerne kæmpe for fortællingerne”

Af Trine Beckett

Hvad oplever du der kommer ud af at arbejde med fortællinger og evalueringsfællesskaber?

Man får det personlige nærvær med. Det gør man ikke når man sender papirer fra den ene til den anden. Der kan være lagt masser af sjæl i skriftlig rapportering, men sjælen fortyndes når den bliver omsat til et skema på et A4-ark. Det er stort at se pædagogerne fortælle om de situationer, de lyser af arbejdsglæde og engagement.

På hvilke områder kan man bruge læringshistorier?

Inden for de gængse læreplanstemaer – et hvilket som helst udviklingsområde som passer til de politiske mål. Det ville glæde mig hvis det var en måde man fast meldte tilbage til politikerne på. At det var en fast skabelon for det samarbejde.

Hvad er begrænsningerne ved arbejdsformen?

Jeg synes ikke der er nogle. Men der ligger et stort pres om at ting skal kunne måles, og det er svært at gøre ud fra fortællinger. Fortællinger kan skabe bredere forståelse for hvad der ligger bag tallene. Det er en god måde at udvikle sig på. Selv om det bliver sværere for politikerne at gøre deres arbejde fordi de så får et bedre indblik i hvad det reelt betyder når de skal finde besparelser.

Dialogen om fortællingerne kræver jo tid. Hvad skal tiden gå fra?

Det arbejde vi gør, ville vi for en stor del alligevel skulle gøre. Det kræver omstilling af folks tid. Når der nu er store besparelser på dagtilbudsområdet, er der vanskelige vilkår for pædagogisk udvikling. Man skal lytte til de mennesker der arbejder i institutionerne, og med udgangspunkt i deres situation understøtte pædagogisk udvik-

ling i evalueringsfællesskaber. Herigennem kan de igen finde ind til hjertet af pædagogikken, til det de brænder for, og dermed til deres næste ressource. Jeg vil gerne holde fast i fortællingerne som udviklingsredskab. Jeg vil gerne kæmpe for dem.

Hvorfor?

Redskaber der handler om kontrol og måling, kommer af sig selv. Vi har brug for noget der kan balancere det. Noget der får den bløde side med. Fortællingerne giver os en chance for at folde virkeligheden ud som den leves og opleves. De får pædagogerne til at få øje på deres egen faglighed, tale på tværs af faggrupper og på et højt fagligt niveau.

PÆDAGOGISK KONSULENT
Jan Duvander

Jan Duvander er pædagogisk konsulent for dagtilbud og skoler i Vordingborg Kommune. Han har været med i udviklingen af redskabet Fortællinger og evalueringsfællesskaber om børns sproglige udvikling.

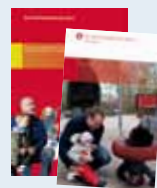
SEKS INDSPARK TIL UDVIKLINGSPROJEKTER

Læs om hvordan udviklingsarbejde på dagtilbudsområdet kan gribes an. Hæftet henvender sig til bl.a. udviklingskonsulenter og pædagogiske konsulenter.

SÆRLIGE RESSOURCEPERSONER I FOLKESKOLEN

I denne folder kan skoleledere og ressourcerpersoner hente inspiration til arbejdet med at styrke ressourcerpersonernes arbejde i skolen.

SE MED FORÆLDRENES ØJNE

Hvorfor er det en god idé, og hvordan får man bedst forældrene til børn i dagtilbud i tale? Dette arbejdsmateriale henvender sig til pædagogisk personale i daginstitutioner mv.

DET GODE SKOLELEDERLIV

EVA og Skolelederforeningen har udviklet et værktøj henvendt til skoleledere der ønsker at reflektere over og udvikle deres eget skolelederliv.

EKSEMPEL PÅ EN LÆRINGSHISTORIE

Overrasket

Barnets navn: Mohammad, 4 år

Skrevet af: Birthe

LÆREPLANSTEMA OG MÅL

Læringsmål:

At børnene får mulighed for at indsamle nye ord.

HISTORIEN

Mohammad er meget optaget af ord.

Når han hører et nyt ord han bliver optaget af, kan man se på ham at han er dybt koncentreret og suger det nye til sig. Vi har i gruppen set på billeder af børn der udtrykker forskellige følelser, og har bl.a. set på et billede af en pige der bliver overrasket da hun pakker en pakke op. Vi snakkede om hvad det er at blive overrasket, og Mohammad fortæller at det er han også blevet engang. Et par dage efter snakker vi om det samme billede igen, og jeg spørger om der er nogen der kan huske hvad det er for en følelse eller udtryk hun viser. Der bliver helt stille ... Men jeg kan se på Mohammads ansigt at han er dybt koncentreret. Pludselig ser han glad ud og siger: "Hun er rasket." Vi snakker igen om ordet og dets betydning. Billederne hænger inde på stuen, og nogle dage senere fortalte Mohammad mig at pigen på billedet blev overrasket da hun pakkede pakken op.

HVAD SKETE DER HER? – HVILKEN LÆRING FANDT STED? HVAD GJORDE LÆRING MULIG?

Mohammad er meget optaget af ord og prøver at forstå deres betydning. Han havde husket noget af ordet og bliver helt tydeligt glad da han kommer i tanke om ordet.

HVAD KUNNE DET NÆSTE VÆRE?

Vi skal fortsat være opmærksomme på at give Mohammad mulighed for at høre nye ord. Nu hvor han er så motiveret. Mohammad lærer helt tydeligt af gentagelser så det er en god idé at bruge de nye ord/begreber i mange forskellige situationer.

LÆRERUDDANNELSEN ER DET HEMMELIGE DRØMMESTUDIUM

Læreruddannelsen kæmper med lavt ansøgertal, men vil kunne løse nogle af sine rekrutteringsproblemer ved at udbrede kendskabet til uddannelsens kernefaglighed blandt unge gymnasieelever. Læreruddannelsen matcher nemlig i høj grad det som danske gymnasieelever drømmer om i deres videre studier – typisk ved de det bare ikke. Det står i modsætning til de unge finner der ved hvad den populære finske læreruddannelse byder på af bl.a. pædagogiske fag.

LÆRERSTUDERENDE:
UDDANNELSEN
GIVER BREDE
KOMPETENCER,
LEDELSESMÆSSIGE,
KOMMUNIKATIVE
OG FAGSPECIFIKKE
KOMPETENCER.

Af Marie Nielsen

Læreruddannelsen skal som en af grundpillerne i den danske folkeskole kunne tiltrække dygtige og motiverede studerende og levere fagligt stærke undervisere til folkeskolen. Men gennem en årrække har læreruddannelsen i Danmark kæmpet med lave ansøgertal, manglende anseelse, højt frafald blandt de studerende og et lavt indgangsniveau når det drejer sig om nye studendes karaktergennemsnit fra fx studentereksamen.

EVA-undersøgelser fra 2010 sammenligner de nordiske læreruddannelser og går i dybden med hvad der kendetegner den finske læreruddannelses succes. Undersøgelserne peger på at nogle af den danske læreruddannelses udfordringer kan løses ved at danske gymnasieelever får større indsigt i hvad læreruddannelsen rummer af pædago-

giske fag, og hvilke kompetencer og karrieremuligheder uddannelsen giver sine studerende. Et bedre kendskab til fagligheden i den danske læreruddannelse kan dermed være nøglen til en stærkere søgning til uddannelsen – også på lang sigt.

Gymnasieelevers ønsker

I modsætning til de danske, svenske og norske læreruddannelser kan den finske læreruddannelse til stadighed vælge og vrage blandt dygtige og motiverede ansøgere. Mange unge finder har læreruddannelsen som deres drømmeuddannelse, og den har syv gange så mange ansøgere som der er studiepladser. Den danske læreruddannelse har plads til at optage flere studerende end der pt. er ansøgere til uddannelsen med førsteprioritet.

Spørger man de danske gymnasieelever om deres drømmestudium, ønsker de sig en uddannelse der giver dem

I ARTIKLEN MØDER DU FRA EVA

Dorte Stage Petersen
Metodekonsulent

brede kompetencer, en høj faglighed, ny viden, mange muligheder og et internationalt udsyn. Ingen af delene kobler de til læreruddannelsen. Tværtimod har de et billede af at læreruddannelsen er mere af det samme som de selv mødte i 5. klasse i folkeskolen, og at man derfor hverken som lærerstudent eller lærer møder faglige udfordringer, fortæller Dorte Stage Petersen, der er metodekonsulent hos EVA og har undersøgt problemerne med rekruttering til læreruddannelserne i de nordiske lande.

33 % AF DE LÆRERSTUDERENDE DER STARTEDE PÅ UDDANNELSEN I 2009, VIL UDELUKKENDE UNDERVISE. 61 % VIL UNDERVISE OG MULIGVIS LÆSE VIDERE.

Gymnasieelevernes umiddelbare billede af læreruddannelsen stemmer dog ikke overens med den oplevelse som danske lærerstuderende har af deres uddannelse. De kendetegn som danske lærerstuderende især fremhæver ved deres uddannelse, tegner – paradoksalt nok – de unge gymnasieelevers drømmestudium. Kendetegnene tæller nemlig både brede kompetencer som ledelsesmæssige og kommunikative kompetencer og fagspecifikke kompetencer, bl.a. didaktiske og pædagogiske kompetencer.

Kend din læreruddannelse

Hvis læreruddannelsen skal tiltrække danske unge, skal de som udgangspunkt have et billede af uddannelsen der matcher de lærerstuderendes virkelighed og læreruddannelsens faglighed. Det har de finske unge. De er bevidste om læreres selvstændige faglighed, og de indregner didaktisk og pædagogisk viden i denne faglighed, forklarer Dorte Stage Petersen. Den indsigt har de danske gymnasieelever ikke.

“Danske gymnasieelever tænker ikke over at der er formidlingsmæssige, pædagogiske og didaktiske fag i uddannelsen, men det er interessant at når man spørger til hvad eleverne mener om disse fag, så synes de at fagene lyder mere spændende end linjefag som biologi eller dansk. Og gymnasieeleverne oplever at det netop er de pædagogiske og fagdidaktiske kompetencer der gør lærere gode og i stand til at undervise på en spændende og motiverende måde,” påpeger hun.

Didaktikken trækker i unge finner

I Finland hænger forståelsen af læreruddannelsens faglighed og uddannelsens status bl.a. sammen med at de pædagogiske og didaktiske fag har et større, særskilt fokus i den finske læreruddannelse, og at uddannelsen er en universitetsuddannelse. De finske lærere der underviser i 1.-6. klasse, har valgt en særlig specialisering med en skarp pædagogisk uddannelsesprofil der rummer fire gange så meget didaktik og pædagogik som den danske

læreruddannelse. De finske lærerstuderende vælger nemlig mellem at specialisere sig som enten klasselærer i 1.-6. klasse eller som faglærer med undervisning i de ældste klasser, forklarer Dorte Stage Petersen.

“Det giver en meget klar profil og synlighed at der ligger en særlig faglighed i at være en god pædagog og didaktiker, dvs. i at kunne lede et klasserum, formidle fagstof og vinkle det så forskellige elevgrupper fanges af stoffet. Og det tiltaler tilsyneladende de unge finner,” siger hun.

Den nye danske læreruddannelse fra 2007 fokuserer i højere grad end tidligere på en treklang af linjefag, pædagogik og praktik – ligesom den finske. Og mængden af pædagogiske fag i den danske model svarer til mængden i den finske faglærers uddannelse – især idet man på den danske læreruddannelse integrerer pædagogik og didaktik i undervisningsfagene. Det burde give et godt grundlag for danske unges interesse i læreruddannelsen, mener Dorte Stage Petersen, der dog peger på det aber dæbt at uanset

hvad den danske lærerstuderende prioriterer, så har finske undervisere i de yngste klasser i folkeskolen fire gange så meget didaktik og pædagogik.

En fordel for læreruddannelsen i Finland er altså at de finske unge i højere grad allerede har syn for at lærergerningen er andet og mere end faglighed målt ud fra niveauet i undervisningsfagene, understreger hun.

En dygtig formidler

Det var netop læreruddannelsens kombination af undervisningsfag og pædagogik og didaktik der tiltrak Mette Steen Poulsen. Hun læser på 4. år på professionshøjskolen Metropols læreruddannelse på Frederiksberg og valgte læreruddannelsen for både at få lov at fordybe sig i fag som hun interesserer sig for, og for at blive en dygtig formidler: "Jeg ville gerne fordybe mig i dansk som har været mit yndlingsfag altid, og så forventede jeg at blive dygtig til at lære fra mig og til at forstå pædagogiske og psykologiske processer. Det var helt klart formidlingen jeg ventede mig meget af."

Hun synes hun har fået en god faglig bund, bl.a. om pædagogik og formidling, men ville egentligt gerne have haft mere – mere specialpædagogik og mere i dybden med pædagogikken. Hun har dog også erfaret at hendes forventninger om at få udleveret en værktøjskasse til undervisningen, "sådan gør man når eleverne ikke vil høre efter," var urealistiske. "Man bliver nødt til at øve sig for at blive en god lærer, man skal lave den pædagogiske værktøjskasse selv," siger hun.

Flere karriereveje

Endnu en forhindring for at læreruddannelsen kan tiltrække flere potentielle studerende, handler om at unge danske gymnasieelever sjældent ser karriereveje eller udviklingsmuligheder i læreruddannelsen. I hvert fald ikke så længe de forstår uddannelsen ud fra undervisningsfagene alene, altså fx det at undervise i matematik i 4. klasse. Igen stemmer gymnasieelevernes forestillinger ikke overens med de lærerstuderendes oplevelser.

De danske lærerstuderende er modsat de unge gymnasieelever ikke bange for at gro fast med læreruddannelsen, men har erfaret at læreruddannelsen giver dem nye fagspecifikke kompetencer i at kunne undervise og formidle viden. De danske lærerstuderende har i stil med finske lærerstuderende som mål at undervise i folkeskolen – 33 % af de lærerstuderende der begyndte på studiet i 2009, vil udelukkende undervise, mens 61 % vil bruge uddannelsen til at undervise og muligvis læse videre. Men de vurderer også at deres kompetencer kan bruges bredt på arbejdsmarkedet.

Dem hører Mette Steen Poulsen blandt. Hun har hele tiden mens hun har læst til lærer, tænkt at hun på et tidspunkt ville læse videre – ikke fordi hun ikke vil folkeskolen, men som et tilvalg af mere viden og fordybelse på en kandidatuddannelse som hænger godt sammen med læreruddannelsens formidlingsfag.

Danske gymnasieelever fremhæver i øvrigt lønnen som den vigtigste årsag til ikke at

De pædagogiske fags omfang i de enkelte landes læreruddannelse

Danmark	33 ECTS-point
Finland	1.- 6. klasse: 120 -140 ECTS-point 7.- 9.klasse: 40 ECTS-point
Norge	30 ECTS-point
Sverige	90 ECTS-point

LÆS MERE OM LÆRERUDDANNELSEN

– Rekrutteringsproblematikken på de nordiske læreruddannelser, Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) og Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Aarhus Universitet (DPU) for Nordisk Ministerråd, 2010.

HER FINDER DU RAPPORTEN

<http://www.eva.dk/projekter/2009/rekruttering-til-nordiske-laereruddannelser>

ANTAL ANSØGERE OG ANTAL OPTAGNE PÅ LÆRERUDDANNELSEN

Ansøgere med 1. prioritet til læreruddannelsen samt optagne lærerstuderende i alt

91 % AF DE LÆRER-STUDERENDE DER BLEV OPTAGET I 2009, HAVDE LÆRERUDDANNELSEN SOM DERES 1. PRIORITET DA DE SKULLE VÆLGE UDDANNELSE.

blive lærer. De er interesserede i at få et velbetalt job, men de faktiske lærerlønninger kan alligevel ikke forklare hvorfor den finske læreruddannelse langt nemmere rekrutterer dygtige unge ift. de øvrige nordiske lande, for de danske lærere har fx en bedre startløn end deres nordiske kolleger.

Vigtig lokal rekrutteringsstrategi

Læreruddannelsen i Hjørring, der rekrutterer 90 % af sine studerende fra Vendsyssel, har mærket krisen i læreruddannelsen på nært hold. Uddannelsen har sat ind med en rekrutteringsstrategi der dækker over mange forskellige tiltag i lokalområdet, fra samarbejde med lokale idrætsforeninger til oplæg om læreruddannelsen på gymnasieskoler og uddannelsesmesser i området. Thorkild Rams, der er afdelingsleder på uddannelsen, genkender behovet for at formidle læreruddannelsens indhold til potentielle lærerstuderende:

”Fik vi uanede ressourcer, ville vi nok ikke ændre så meget på den praksis vi har med til stadighed at udvikle studiet og ind-

holdet i den – der er vi på rette spor, tror jeg. Men vi ville markedsføre os mere og anderledes end vi gør nu – der er jo en indædt konkurrence om de unge i dag. At få tid og midler til at fortælle om læreruddannelsen, det er en udfordring,” siger han.

Det er også Thorkild Rams’ indtryk at de lærerstuderende ikke kender meget til læreruddannelsens indhold når de starter på studiet. ”Når de studerende kommer ind i huset, bruger vi en del tid på første årgang på at fortælle dem hvad læreruddannelsen er for en størrelse – at læreruddannelsen er en treklang af fag, fagdidaktik og praktik,” fortæller han.

Stærkt studiemiljø giver nye studerende

Noget af det som Thorkild Rams ved tiltrækker de unge, er uddannelsens studiemiljø – at der er et godt socialt og fagligt miljø på skolen. Når den hjørringensiske læreruddannelse spørger nye studerende om hvorfor de har valgt stedet, er det hyppigste svar at de har hørt fra deres jævn-

aldrende at der er et godt studiemiljø på skolen. ”Vi kan se at vores studerende er ambassadører for uddannelsen, så vi gør hvad vi kan for at skabe et attraktivt studiemiljø. Det er både med til at fastholde de studerende, og så tiltrækker det indirekte nye studerende der hører om stedet,” påpeger han.

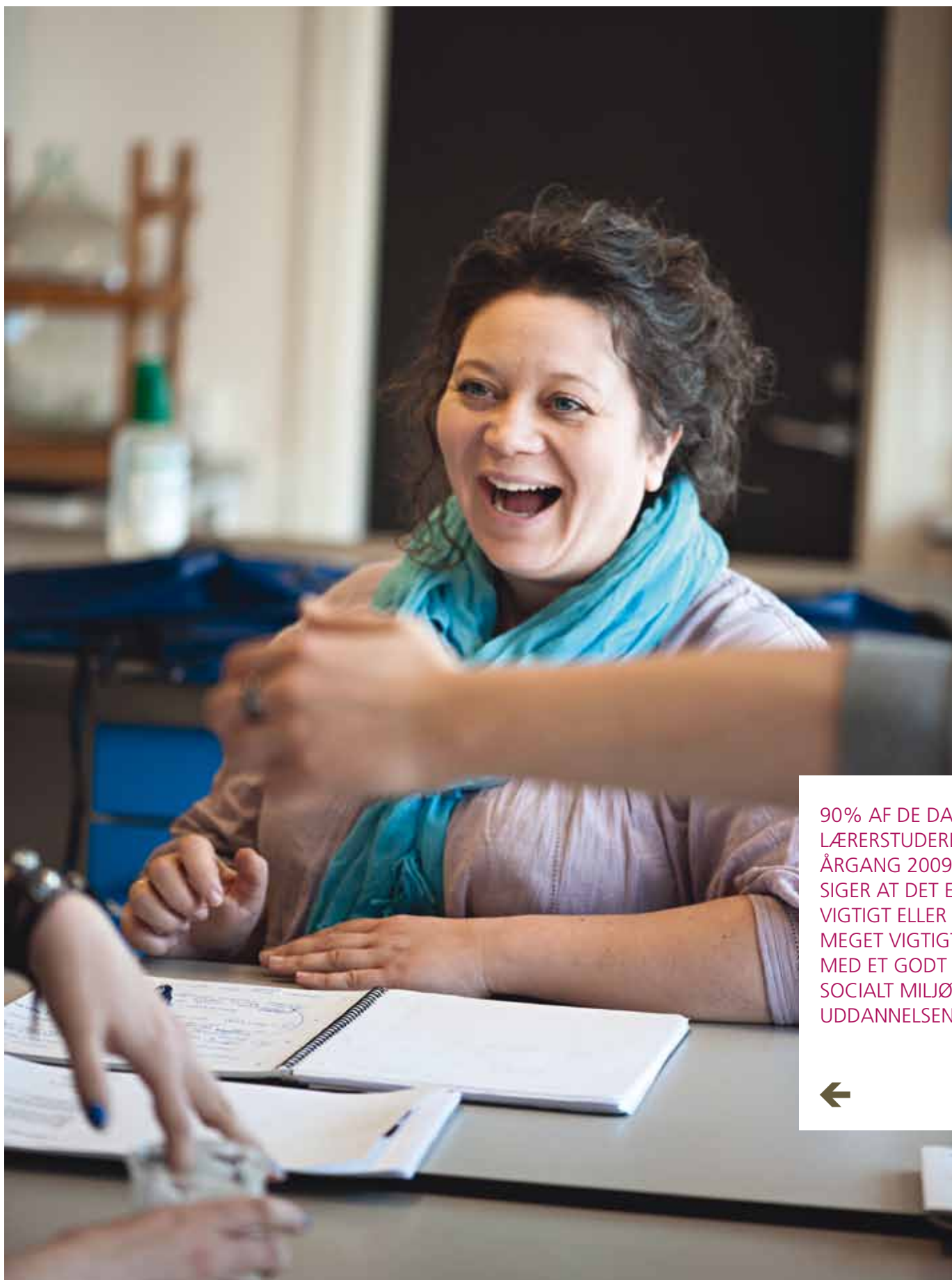
EVA’s undersøgelse af hvem de danske lærerstuderende er, og hvad de lægger vægt på ved læreruddannelsen, viser da også at 90 % af de danske lærerstuderende årgang 2009 siger at det er meget vigtigt eller vigtigt med et godt socialt miljø på uddannelsen.

For lærerstuderende Mette Steen Poulsen var det især vigtigt at læreruddannelsens studiemiljø var fagligt stærkt da hun skulle vælge uddannelsessted. Hun kendte selv fordommene om at læreruddannelsens faglighed ikke er høj. ”Jeg har helt bevidst valgt uddannelse efter det sted der virkede mest ambitiøst og med et højt fagligt niveau – og det er jeg glad for når jeg ser tilbage på min uddannelse,” siger hun.

VIDSTE DU AT ...

- ... den første årgang af lærere fra den nye læreruddannelse bliver færdige i 2011?
- ... læreruddannelsen udbydes 17 steder i landet af 7 professionshøjskoler?
- ... læreruddannelsen skal akkrediteres i 2011?

LÆS MERE OM EVA PÅ www.eva.dk

90% AF DE DANSKE
LÆRERSTUDERENDE
ÅRGANG 2009
SIGER AT DET ER
VIGTIGT ELLER
MEGET VIGTIGT
MED ET GODT
SOCIALT MILJØ PÅ
UDDANNELSEN.

AF DE 3.244
STUDERENDE DER
BLEV OPTAGET
PÅ LÆRER-
UDDANNELSEN
I 2009, VAR
63 % KVINDER
OG 37 % MÆND.

Hvem vil være lærer?

Hvem er de studerende på de danske læreruddannelser? Vi tegner en profil af de lærerstuderende årgang 2009: De er på den ene side fokuserede og idealistiske, men på den anden side har de ikke høje forventninger til deres egen arbejdsindsats, og de kæmper mod et højt frafald blandt studiekammeraterne.

Af Marie Nielsen

Den typiske lærerstuderende er en kvinde i start-tyverne som har gået på den sproglige linje på gymnasiet. Hun har et gennemsnit på mellem 4 og 7 på den nye 7-trinsskala – dvs. mellem 7 og 9 på den gamle 13-skala, og hun har en del undervisnings-erfaring allerede, måske som vikar eller sportstræner. Hun valgte læreruddannelsen som førsteprioritet, og hun er idealistisk, for hun håber at hun med uddannelsen kan være med til at forbedre samfundet. Det viser en spørgeskemaundersøgelse EVA har gennemført blandt et stort udsnit af lærerstuderende der blev optaget på uddannelsen i 2009. De lærerstuderende

svarer bl.a. på en række spørgsmål om deres baggrund, oplevelser og forventninger. 1819 studerende har medvirket i undersøgelsen.

Sikkert valg af læreruddannelsen

De lærerstuderende er typisk meget sikre på deres valg – 70 % var slet ikke eller i mindre grad i tvivl om de skulle starte på uddannelsen. 91 % havde studiet som førstevalg, og lige så mange var helt sikre på deres valg. Set i det lys er det tankevækkende at 17 % af de studerende vurderer at de havde lille viden eller meget lille viden om læreruddannelsens indhold på det tidspunkt hvor de valgte at søge ind på uddannelsen. 30 % vurderer at de hverken havde stor viden eller lille viden, mens 54 % af de

nye lærerstuderende vurderer at de havde stor viden eller meget stor viden om uddannelsens indhold.

Fokus på socialt miljø – og praktik

For 90 % af de lærerstuderende er det meget vigtigt eller vigtigt med et godt socialt miljø. De vægter praktik højere end teori: Det mener 39 %, mens 14 % vægter det omvendt. For 46 % af de nye studerende er praktik og teori lige vigtigt.

Forventning om uddannelse på deltid

De studerende har generelt ikke ambitiøse forestillinger om deres egen arbejdsindsats på uddannelsen. 72 % regner med at bruge 35 timer eller derunder i løbet

LÆS MERE OM DE LÆRERSTUDERENDE

Profilbeskrivelse af lærerstuderende årgang 2009, Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) 2010

HER FINDER DU RAPPORTEN

<http://www.eva.dk/projekter/2009/frafald-paa-laereruddannelsen>

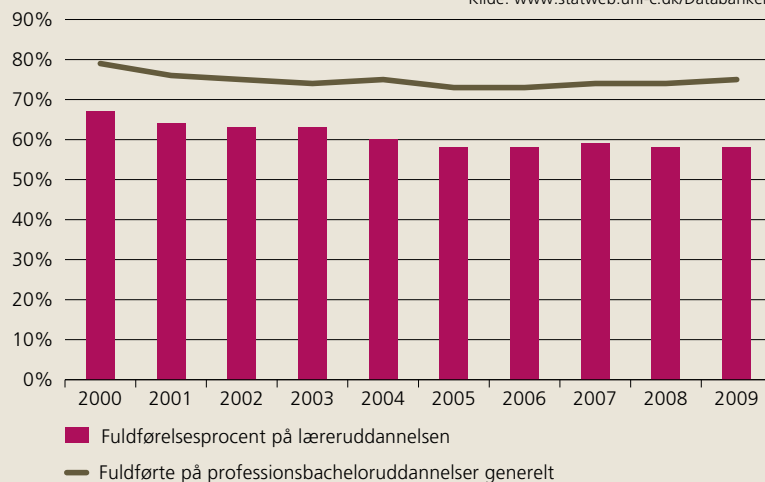
ØVRIGE KILDER

Nøgletal om ansøgere, optagne og frafaldne: Databanken: <http://statweb.uni-c.dk/Databanken>, Undervisningsministeriet og Den Koordinerede Tilmelding (KOT): www.kot.dk.

FULDFØRELSE OG FRAFALD

Fuldførelsesprocenten på læreruddannelsen og set i forhold til professionsbacheloruddannelser samlet

Kilde: www.statweb.uni-c.dk/Databanken

Bemærk at fuldførelsesprocenten er modelberegnet for årgange der endnu ikke har afsluttet uddannelsen – det gør tallene fra 2007 og frem usikre

af en gennemsnitlig uge. Kun 19 % forestiller sig at bruge et antal timer svarende til et fuldtidsarbejde, dvs. 36-40 timer, mens 4 % forestiller sig at bruge over 40 timer. 33 % af de studerende forestiller sig at bruge hvad der svarer til mindre end deltidsarbejde, dvs. 25 timer eller derunder.

Undervise eller læse videre?
De studerende har gjort sig tanker om hvad de skal bruge læreruddannelsen til: 33 % vil udelukkende undervise, 61 % vil undervise og muligvis læse videre.

Stort frafald
Frafaldet på læreruddannelsen er stort – og en del større end gennemsnittet for alle professionsbacheloruddannelser. For årgang 2005 er de studerendes fuldførelse på 75 % for professionsbacheloruddannelser generelt. På læreruddannelsen er fuldførelsen for de studerende fra årgang 2005 på 58 % – dvs. et frafald på mere end 40 %.

En tredjedel er mænd
63 % af de optagne på årgang 2009 af lærerstuderende er kvinder, nemlig 2.036 ud af et totalt optag på 3.244 studerende – mændene har de resterende 37 % af studiepladserne.

UDGIVELSER FRA EVA I 2010

FRAFALDSUNDERSØGELSER PÅ PROFESSIONBACHELOR- UDDANNELSERNE

Hvad er vigtigt at huske når man undersøger frafald på sin uddannelse? Og hvordan får man samlet de rigtige data? Få svar på det og på mange andre frafaldsspørgsmål i dette hæfte der henvender sig til ledere og medarbejdere på professionsbacheloruddannelser.

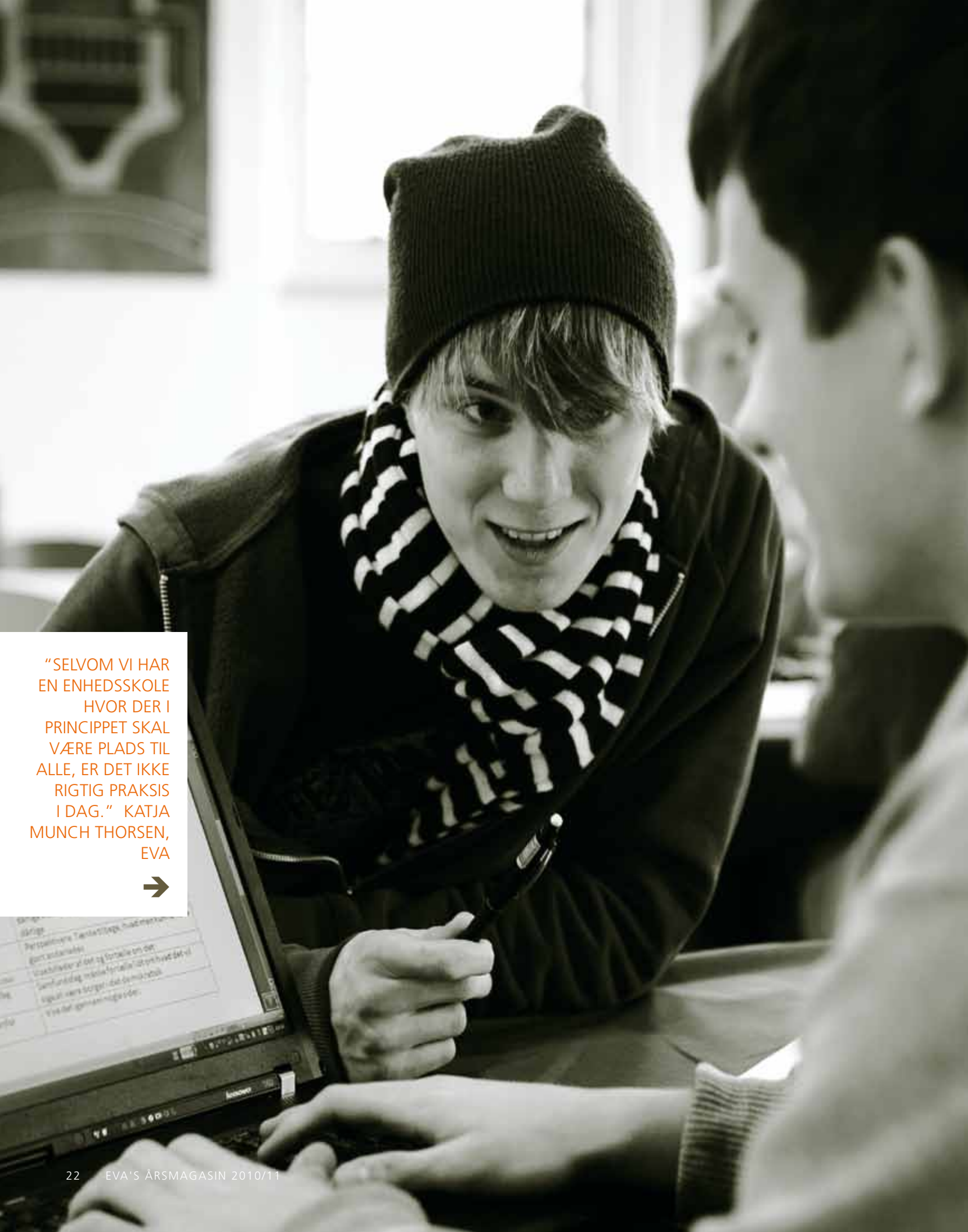
KLAR TIL SELVEVALUERING PÅ GYMNASIERNE

Alle gymnasier skal lave selvevalueringer på udvalgte områder. I dette materiale kan lærere og ledere hente inspiration til hvordan de får skruet processen sammen.

FOD PÅ FRAFALDET MED INDSATSTEORI

Denne håndbog viser hvordan erhvervsuddannelserne kan bruge indsatsteori som metode til at udvælge, udvikle og evaluere deres indsatser mod frafald.

“SELVOM VI HAR
EN ENHEDSSKOLE
HVOR DER I
PRINCIPPET SKAL
VÆRE PLADS TIL
ALLE, ER DET IKKE
RIGTIG PRAKSIS
I DAG.” KATJA
MUNCH THORSEN,
EVA

HVORDAN STØTTER VORES UDDANNELSER UNGE BEDST?

Uddannelsesområdet har de seneste år været meget optaget af børn og unge som falder udenfor. Dem man siger har "særlige behov" eller er "udsatte" i en eller anden grad. Men der er ikke noget der hedder en one size-løsning, siger de EVA-konsulenter der i 2010 evaluerede nogle tilbud til netop denne gruppe unge.

Af Anne Breinhold Olsen

Et emne som har stået øverst på uddannelsesdagsordenen de senere år, er hvordan vi tager os af elever som ikke lige passer ind eller trives i det danske uddannelsessystem. Det kan være børn med diagnoser, børn som bliver mobbet i folkeskolen, ordblinde eller skoletrætte unge. I folkeskolen kører debatten om inklusion, på erhvervsskolerne om frafald osv. Der er mange tilbud til denne elevgruppe, og i 2010 evaluerede EVA nogle af dem. Vi så på ungdomsskolens heltidsundervisning og to nye uddannelsesmuligheder for unge med diagnosen Aspergers syndrom: den ene en særlig linje for Asperger-elever på gymnasiet og den anden en særlig it-ungdomsuddannelse, også for unge med Asperger.

Eleverne er vidt forskellige, konkluderer de EVA-konsulenter som har været med i 2010-projekterne eller i tidligere undersøgelser om samme emne. Og derfor kan man heller ikke skære alle elever over én kam. Men om alle elever skal have en uddannelse, og i hvilken grad de skal inkluderes i almenundervisningen, er nogle af de knaster som diskussionen er hængt op på.

Plads til alle

Inklusionsdebatten har været særligt stor på folkeskoleområdet i 2010. 14 % af de danske skoleelever deltager ikke i den almindelige undervisning, og 30 % af mid-

lerne til folkeskolen bruges på specialområdet. Derfor kredser debatten om hvorvidt og hvordan vi skal kunne inkludere flere børn i almenundervisningen. Ser man til Italien, finder man et skolesystem som har ført inklusionstankegangen helt ud i livet ved at inkludere stort set alle elever i undervisningen. Devisen for italienerne er at skolen skal afspejle det omkringliggende samfund, og at det er godt for børnene at lære at omgås hinanden med de forskelligheder man har.

"Selvom vi også har en enhedsskole i Danmark hvor der i princippet skal være plads til alle, er det ikke rigtig praksis i dag. Undersøgelser viser at lærere er usikre på hvordan de i praksis skal imødekomme alle elevernes forskellige behov, og at lærerne i almenundervisningen mangler viden om specialundervisning," kommenterer Katja Munch Thorsen, chef for EVA's enhed for grundskole og ungdomsuddannelse.

Forskellige måder at inkludere på

Der er forskellige måder at inkludere elever på, og man kan tale om to typer af støtte. Den ene type støtte er hvor man prøver at tilrettelægge de eksisterende tilbud på en måde så eleverne får støtte mens de er i den almene undervisning. Den anden er når man opretter helt særlige undervisningstilbud. Et eksempel på det sidste er AspIT-uddannelsen, en ny landsdækkende ungdomsuddannelse med fokus på it for unge med Aspergers, som EVA evaluerede i 2010.

I ARTIKLEN MØDER DU FRA EVA

Peter Toft
Evalueringsekonsulent

Vicki Facius
Evalueringsekonsulent

Kristine Zacho Pedersen
Evalueringsekonsulent

Signe Mette Jensen
Specialkonsulent

Katja Munch Thorsen
Områdechef

PÅ HØJE TAASTRUP
GYMNASIUM OG PADERUP
GYMNASIUM KØRER
FORSØG MED GYMNASIE-
FORLØB FOR UNGE MED
ASPERGERS SYNDROM.
EVA EVALUERER
FORSØGENE.

”Det inspirerende ved AspIT-uddannelsen er at den ser det som en styrke ved eleverne at de elsker den faglige fordybelse i it. Så på uddannelsen betragter man de unges diagnoser som en positiv afvigelse, frem for en afvigelse man skal tage hånd om. I det syn tror jeg der ligger et enormt potentiale,” siger Peter Toft som var projektleder for evalueringen af den nye it-uddannelse.

Lærere der brænder for eleverne

I ungdomsskolens heltidsundervisning, som EVA også evaluerede, går unge som ikke trives i den almindelige folkeskole. Tilbudet er indrettet så skemaet byder på fag som dansk, matematik og engelsk, men også ekskursioner, værkstedsarbejde og tøjvask eller indkøb. Det mest afgørende for de unge, som kommer til heltidsundervisningen med meget dårlige skoleerfaringer, er at deres lærere brænder for at motivere dem og gerne vil dem, viste EVA's evaluering.

Evalueringsekspert Kristine Zacho Pedersen, som var med til at gennemføre evalueringen, siger: ”Derfor er jeg ikke sikker på at det er så firkantet at man kan sige: ”Du er denne her form for elev, du har brug for denne her form for undervisning”. Ikke når det handler om eleverne i heltidsundervisningen som er en meget bredere og mere varieret målgruppe end elever med Aspergers.”

En evaluering af vidtgående specialundervisning EVA lavede i 2009, viste at forældrene ønsker sig en skole som kan udvikle deres barn så langt som muligt med udgangspunkt i det niveau barnet er på. ”Det kræver at læreren kender barnets

særlige behov og potentialer så de kan motivere barnet bedst muligt. For forældrene er det også vigtigt at børnene kommer glade hjem fra skole fordi de er trygge ved at gå der,” fortæller Vicki Facius som var projektleder på evalueringen.

Hvordan støtter vi bedst?

De unge har rigtig mange forskellige behov og udfordringer så det er svært at pege på hvad de har tilfælles, og give én ”kur”. Der ligger forskellige teser bag ved de forskellige tilbud, kommenterer specialkonsulent Signe Mette Jensen:

”Der er den med at børn med diagnoser har brug for at lære på forskellige måder. Og så er der en tese om hvad der sker med elever i udskoling, at de mister motivationen og nemmere falder fra. Nogle skal have andre tilbud end de boglige, som i de særlige erhvervsklasser som vi er i gang med at evaluere,” kommenterer Signe Mette Jensen.

Hvis man ser på de unge med diagnosen Aspergers syndrom som går i gymnasiet, er der dele af uddannelsen som de har nemt ved. Andet falder dem meget svært, viste EVA's evaluering af de særlige gymnasieforløb for elever med Aspergers fra 2010. Gruppearbejdet og de selvstændige arbejdsformer på gymnasiet er sværere for dem mens de sagtens kan matche de faglige krav. For de unge med Aspergers som går på AspIT-uddannelsen, handler det om at de har brug for støtte til at blive mere selvhjulpne, kommenterer Peter Toft.

”Eleverne på AspIT-uddannelsen taler om at det bedste ved den uddannelse er at de kommer ud i en selvhjulpnehed som de

ellers ikke ville have haft, og som gør dem i stand til at træde ud på arbejdsmarkedet. Jeg tror at ønsket om selvhjulpnehed er den mest grundlæggende motivationsfaktor på den her uddannelse,” siger Peter Toft.

Eleverne i heltidsundervisningen har helt andre behov. Behov der stammer fra at de er gået ud af en folkeskole hvor de tit er blevet mobbet eller overset, og om at de også tit oplever at de på hjemmefronten må tage et meget stort ansvar, påpeger Kristine Zacho Pedersen.

”De unge i heltidsundervisningen har i første omgang ikke brug for at demonstrere ”selvhjulpnehed,” eller at de kan klare sig selv. Tværtimod har de følt sig overladt til sig selv, og de har brug for støtte fra lærere der er engagerede og ser dem,” siger Kristine Zacho Pedersen og tilføjer:

”Men senere, når de unge starter på en ungdomsuddannelse, falder næsten halvdelen af dem der starter, fra inden for et år. Det tyder på at de ikke kan nå at blive uddannelsesparate på den korte tid de har været i ungdomsskolens heltidsundervisning – eller alternativt at der mangler helt særlige uddannelsesstilbud til eleverne.”

Overgange er vigtige milepæle

Eleverne skal støttes, men de skal altså støttes på forskellige måder og på de rigtige tidspunkter, påpeger konsulenterne. Det handler om at finde den rigtige balance af støtte som både støtter og udfordrer. Overgangene i systemet – fra et uddannelsesniveau til det næste eller fra uddannelse til arbejdsliv – er der hvor der særligt kan være faldgruber. Derfor er det vigtigt at man altid har næste trin for øje for eleverne:

Peter Toft: "Man skal ikke se uddannelses-tilbud som reservater eller beskyttede værksteder, men skal tænke ind hvad der er formålet med uddannelsen, og hvilken progression der er for den unge."

Kristine Zacho Pedersen kommenterer at der kan være noget grundlæggende paradoksalt ved at man nogle gange ser uddannelses-tilbud hvor man prøver at gøre de unge parate til noget ved at give dem et tilbud som er grundlæggende anderledes end det de skal fortsætte i. Som fx i heltidsundervisningen som i sin form adskiller sig meget fra de ungdomsuddannelser som eleverne bagefter kan starte på.

"Derfor er overgangsforanstaltningerne så afgørende. Det kan være mentorordninger, brobygningsforløb osv.," siger Kristine Zacho Pedersen.

Signe Mette Jensen afrunder: "Det er svært at sige hvilken strategi der er den rigtige. Vi kan ikke vide præcist hvad der virker for de forskellige unge. Og når vi har med unge med svage forudsætninger at gøre, så er overgange bare sværere. Derfor har nogle af de unge brug for særlig støtte eller undervisningsforløb der støtter dem i at håndtere overgangene."

DET BYGGER ARTIKLEN PÅ ...

EVALUERING AF ASPIT-uddannelsen

En ungdomsuddannelse med fokus på it har stor succes med at uddanne elever med Aspergers syndrom, en mild form for autisme. Virksomhederne der ansætter de unge it-eksperter med autisme, er begejstrede, og de unge selv er glade for at få en uddannelse og et arbejde. Det viste evalueringen som EVA offentliggjorde i november 2010.

EVALUERING AF GYMNASIEFORLØB FOR ELEVER MED ASPERGERS SYNDROM

Der er også lavet særlige stx-forløb for elever med Aspergers syndrom. Asperger-elever klarer sig godt fagligt og får høje karakterer på disse første danske gymnasieforløb der støtter elever med Aspergers. Til gengæld har eleverne svært ved at klare de selvstændige arbejdsformer og gruppearbejdet, viste EVA's evaluering fra januar 2010.

EVALUERING AF UNGDOMSSKOLENS HELTIDSUNDERVISNING

Ungdomsskolens heltidsundervisning er særligt tilrettelagt undervisning for elever i folkeskolens ældste klasser som af faglige, personlige og sociale grunde har det svært i almenundervisningen. Disse udsatte unge oplever at de får skolelysten tilbage når de går ud af den almindelige folkeskole og starter i ungdomsskolens heltidsundervisning. Det gør de primært fordi lærerne her er gode til at motivere dem og komme dem i møde, viste EVA's evaluering fra december 2010.

ANDRE EVA-UNDERSØGELSER OM UDSATTE ELEVER/ ELEVER MED SÆRLIGE BEHOV

- Evaluering af Lolland Kommunes projekt 'Mindre specialundervisning'
 - en indsats for øget inklusion, 2010
- Visitationsprocessen til vidtgående specialundervisning - kommunernes ansvar efter kommunalreformen, 2009
- Specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand, 2007
- Handlingsplaner for øget gennemførelse på erhvervsuddannelserne, 2009
- Frafald på grundforløbet på de merkantile erhvervsuddannelser, 2009

Fokus på de stærke elever på erhvervsuddannelserne

Der findes masser af stærke elever på erhvervsskolerne, og der er gode tilbud til dem. Nu skal eleverne bare have øjnene op for dem – og for at de faktisk er stærke.

”MANGE ERHVERVSSKOLER HAR SAT DE STÆRKE ELEVER PÅ DERES STRATEGISKE DAGSORDEN.”
SANYA GERTSEN,
EVA

Af Anne Breinhold Olsen

Efter folkeskolen går den stærke elev på gymnasiet mens den mindre stærke tager på erhvervsskole. Sådan er den gængse opfattelse i dag, men det kan blive anderledes i morgen. For erhvervsskolerne får større og større fokus på hvad de kan gøre for at tiltrække og udfordre de stærke elever. Det viser en undersøgelse af de stærke elevers forhold på erhvervsskolerne som EVA offentliggør i 2011. Den afdækker hvad der kendetegner de stærke elever på erhvervsskolerne, og hvilke tilbud der er til dem.

Talenterne, super-dygtige faglærte, stærke elever og hvad de ellers kaldes, er en elevgruppe som erhvervsskolerne har fokus på. Fire ud af fem skoler har de stærke elever med i deres strategier:

”Vi blev faktisk positivt overraskede over at se at så mange erhvervsskoler har sat denne elevgruppe på deres strategiske dagsorden, og der er flere tilbud til dem end vi havde regnet med, så det er en rigtig positiv historie,” siger Sanya Gertsen.

Hun påpeger at regeringens målsætning om at 95 % af en ungdomsårgang

skal tage en ungdomsuddannelse, har medført at fokus i mange år har været meget på de svage elever som skulle fastholdes. Og at det har medført en opfattelse af at uddannelserne ikke interesserer sig for alle de andre elever, herunder de stærke elever.

”Men det er vigtigt at man ikke kun fokuserer på de svage – eller de stærke – men at der er plads og tilbud til alle,” siger Sanya Gertsen.

Man er stærk på en anden måde

En af de vigtigste pointer i undersøgelsen er at stærke elever på erhvervsuddannelserne er ”stærke” på andre måder end bare den boglige. Andre steder i uddannelsessystemet som fx i folkeskolen eller på de gymnasiale uddannelser kalder man typisk en elev stærk når han eller hun er god til det boglige.

Men på erhvervsskolerne vurderer 45 % af uddannelseslederne at det som i høj grad kendetegner de stærke elever på deres skoler, er at de er fagligt stærke, altså dygtige til deres fag og til det erhverv de er ved at uddanne sig til at udføre. Til sammenligning mener 23 % af uddannelseslederne at en stærk elev i høj grad er en der har gode boglige kompetencer,

eller som vil læse videre. Det er en vigtig sondring, mener Sanya Gertsen.

”For man kommer til at overse mange hvis man udelukkende fokuserer på dem der er bogligt stærke,” siger hun.

Der skal flere udfordringer til

To veje står frem når skolerne skal imødekomme en stærk elevs behov. Enten kan eleven få godskrevet dele af uddannelsen og dermed få fri eller gøre uddannelsen hurtigere færdig, eller eleven kan få flere udfordringer, fx tilbud om enkelte eller hele pakker af fag på højere niveau, deltage i konkurrencer eller andre ting hvor overliggeren er lagt lidt højere. Hvilke tilbud der er relevante, afhænger af den enkelte elev, og undersøgelsen viser da også at skolerne kombinerer flere tilbud til de stærke elever.

55 % af uddannelseslederne siger at de på deres skole har givet godskrivning til stærke elever i 2010, fx til de elever som gerne vil hurtigere igennem, måske fordi de har familieforpligtelser derhjemme. Samtidig siger 47 % af uddannelseslederne at deres stærke elever er kendetegnet ved at de gerne vil have tilbud om ekstra udfordringer, og for dem er det at blive fritaget for undervisning ikke det bedste

tilbud. De skal udfordres, og det løser en del skoler fx ved at samle de stærke elever på særlige hold når de starter på uddannelsens grundforløb. Her tilbydes de pakker med fag på højere fagligt niveau og arbejder måske med nogle særlige temaer som fx innovation og iværksætteri. Resultatet er, viser EVA's undersøgelse, at eleverne får et højere fagligt niveau, at de er tilfredse og ikke falder fra.

Ingen a- og b-hold her

Men hvad er bagsiden af medaljen? Kan man ikke risikere at hvis man tager de stærke elever ud af de almindelige hold, så falder niveauet på de øvrige hold? Sanya Gertsen fortæller at det også havde været en overvejelse hos de fem skoler der blev besøgt i undersøgelsen. Man har været nervøse for om det ville have negative konsekvenser for de svage elever og mellemgruppen.

Men de stærke elever synes ikke udpræget at mangle på de hold de "forlader", viste spørgeskemaundersøgelsen. "36 % af uddannelseslederne har slet ikke oplevet det, og 41 % har kun oplevet det i mindre grad, så det ser ikke umiddelbart ud til det," kommenterer Sanya Gertsen.

Prik eleverne på skulderen

Tre ud af fem skoleledere i spørgeskemaundersøgelsen siger at de oplever at eleverne ikke efterspørger de tilbud der er til dem, og at det i sig selv er en barriere. Det kan hænge sammen med at de ikke lige kan genkende sig selv i signalementet om at være "stærk" fordi det i folkeskolen kun var bogligheden der gjaldt. Og det kan få dem til at afholde sig fra at interessere sig for de muligheder som erhvervsskolerne faktisk har til dem. Eleverne skal tit opfordres ganske direkte.

"Skolerne skal markedsføre hvad der er for nogle tilbud, og være ret tydelige med hvem de relevante for. Lærerne eller studievejlederne skal prikke eleverne på skulderen og sige "hey, jeg kan se du kan klare flere udfordringer, så er det her ikke noget for dig," siger Sanya Gertsen.

Et nyt image til erhvervsskolen?

Markedsføringen af tilbuddene til de stærke hold er ikke kun noget der skal ske over for den enkelte elev. Omverdenen skal også have signalet. Forskning viser at gymnasiet traditionelt er første valg når stærke elever skal vælge ungdomsuddannelse, og der er brug for en solid markedsføring hvis man skal ændre på det image.

"Selvom det er for tidligt at vurdere effekten af den større fokus på de stærke elever, er der ikke tvivl om at det gavner erhvervsskolerne image at kunne fortælle og markedsføre sig på at man også har attraktive tilbud til de stærke elever," siger Sanya Gertsen.

Flere af skolerne i undersøgelsen fortæller at de ved at det kræver en solid indsats af dem at sprede budskabet om tilbuddene til de stærke elever på erhvervsskolerne. UU-centrene skal oplyses så de kan rådgive elever om at erhvervsskolen har noget for dem, forældrene skal vide at der er nogle rigtig gode muligheder på erhvervsskolerne, og virksomhederne skal vide at der faktisk er mulighed for at få nogle ekstra dygtige elever.

"Nu har mange skoler fået deres tilbud til de stærke elever op at stå, så nu er markedsføringen et af de vigtigste næste skridt som de kommer til at tage for at komme nærmere en erhvervsskole der er et stærkt tilbud – også til den stærke elev," siger Sanya Gertsen.

BAG OM UNDERSØGELSEN

Undersøgelsen bygger på en forundersøgelse, 5 casestudier på erhvervsskoler og en national spørgeskemaundersøgelse blandt alle uddannelsesledere på alle erhvervsskolerne.

I ARTIKLEN MØDER DU FRA EVA

Sanya Gertsen Pedersen
Specialkonsulent

HVAD ER EN STÆRK ELEV?

Uddannelseslederne blev i spørgeskemaundersøgelsen bedt om at vurdere hvad der kendetegner "stærke elever" på deres indgang. Procenttallet giver udtryk for hvor mange der mener karakteristikken gælder i høj grad:

- Er moden og kan arbejde selvstændigt **64 %**
- Kan indgå i sociale relationer med andre, fx i samarbejde **50 %**
- Vil have flere udfordringer **47 %**
- Er fagligt stærk **45 %**
- Er bogligt stærk **23 %**
- Er innovativ **13 %**
- Vil tage en videregående uddannelse **11 %**
- Er internationalt orienterede **38 %**
- Vil være iværksættere **5 %**
- Vil være ledere **4 %**

9 FAKTA OM IT I UNDERVISNING

Af Maria Holkenfeldt Behrendt

Er folkeskolen og erhvervsuddannelserne gode nok til at bruge it i undervisningen? Hvad sikrer at it bliver brugt bedst muligt? EVA har løbende lavet undersøgelser af hvordan og hvor hensigtsmæssigt it bliver anvendt i undervisningen i folkeskolen og på erhvervsuddannelserne. Få et hurtigt overblik over resultaterne her.

1 Lærerne er ikke it-forskrækkede

Lærerne er bevidste om at it skal ind i skolen, og de lærere der har deltaget i EVA's undersøgelser 'It på erhvervsuddannelserne' og 'It i skolen', bruger også gerne både tekstbehandling og søgning af information på internettet. Lærerne fremhæver ofte at internettet gør det muligt at få opdateret information hurtigere, og eleverne fremhæver fx at de bedre kan lide at holde oplæg når de er støttet af et præsentationsprogram. Generelt oplever lærerne et positivt udbytte ved at bruge internettet og andre it-redskaber, særligt fordi de kan mærke at det motiverer eleverne.

2 It er kun et supplement

EVA's undersøgelser viser at mens lærerne er bevidste om de pædagogiske argumenter for at bruge it i under-

visningen – det motiverer fx eleverne – så er der længere mellem de fagdidaktiske overvejelser. Kun enkelte lærere tænker nemlig over hvordan it kan hjælpe eleverne til at lære at forstå en opgave og til at nå konkrete faglige mål. Lærerne ser it som noget ekstra snarere end som noget der er integreret i faget. Ofte har brugen af it form af at lærerne blot anvender kendte undervisningsformer, men nu med inddragelse af it som supplement og som et varierende indslag. Det kan fx være at man erstatter den gammeldags tavle med en interaktiv tavle, men fastholder den traditionelle undervisningsform. Kun få undervisere har fokus på at udnytte de nye og unikke muligheder som it tilbyder, fx at arbejde med simuleringer. Her kan eleven, i en virtuel verden, afprøve hvad der sker når tykkelsen på et rør ændres ét sted i systemet, eller få synliggjort hvordan strøm vil løbe i et kredsløb som eleven selv sætter op.

3 It-pædagogikken halter

Kommer it ind i undervisningen som et bevidst greb både pædagogisk og fagligt, kan eleverne møde fagligt stof på forskellige måder. Det kan være gennem flere kanaler, fx en kombination af lyd, billeder og simuleringer, og både læsesvage og stærke elever kan få materiale der udfordrer dem på et niveau

og en måde der passer til dem. Men når det kommer til den form for brug af it som pædagogisk greb, er skoler og erhvervsuddannelser ikke ambitiøse nok, og man går glip af det potentiale der ligger i at bruge it til at understøtte elevernes læring.

4 It er ikke elevernes redskab

Det er fint at lærere kan finde undervisningsmaterialer på internettet, ligesom det er fint at de bruger PowerPoint til at præsentere deres emne. Men it i undervisningen handler også om at eleverne selv lærer at bruge it i deres opgaveløsning, og det er mindre udbredt. Det er der ellers gode erfaringer med, viser rapporten 'It på erhvervsuddannelserne'. Fx kan elever på Bygge og Anlæg der bygger et legehus, beskrive deres arbejdsproces ved at tage fotos med deres egen mobiltelefon i stedet for at opgaven alene skal løses skriftligt. Det kan specielt læse- og skrivesvage elever have glæde af.

5 Digital dannelse overses

Når brugen af it på folkeskoler og erhvervsuddannelser er så vigtig, handler det også om at eleverne skal have it-kundskaber for at begå sig i et moderne videnssamfund. I dag er it en basisfærdighed på linje med læsning og matematik, og uanset om man er under uddannelse eller er færdiguddært tømrer, har man som samfundsbürger brug for at have gode almene it-kompetencer for at fx den digitale offentlige verden ikke bliver en forhindring. Man kan kalde det digital dannelse, og EVA's rapporter dokumenterer at den opgave ikke tages alvorligt nok i folkeskolen eller på erhvervsuddannelserne selvom den allerede er et krav på begge uddannelsesniveauer.

6 It er et ledelsesspørgsmål

Det er vigtigt at lærerne ikke bliver efterladt alene med it-opgaven hvilket sker mange steder. Ledelse er – også her – en hjørnesten. Skoler der i udstrakt grad bruger it i undervisningen, er kendetegnet ved at ledelsen er tydelig i sine forventninger til lærernes måder at bruge it på. Ledelsen skal sætte ord på hvorfor it er vigtigt, sætte rammerne for at lærere fx i fagteam kan udvikle deres it-brug, og stille meningsfulde krav til anvendelsen af it i undervisningen, viser EVA's rapporter. Det er ikke nok at have en it-strategi. Det afgørende er at ledelsen engagerer sig i it-arbejdet og følger op på hvordan lærerne anvender it.

LÆS MERE OM IT I UNDERVISNINGEN

- It i skolen – erfaringer og perspektiver, 2009.
- It på erhvervsuddannelserne, 2010.

BEGGE RAPPORTER FINDES PÅ

<http://www.eva.dk/tema/it-i-undervisningen>

7 Lærernes it-kompetencer skal styrkes

Tre ud af fire folkeskolelærere har det pædagogiske it-kørekort, og på erhvervsskolerne vurderer hovedparten af lærerne at de har tilstrækkelige kompetencer til at anvende it i undervisningen. De grundlæggende it-kompetencer er altså på plads, men i forhold til fremtidens krav er der stadig behov for at lærerne udvikler deres it-kompetencer. Skal det ske, er de nuværende tiltag dog ikke gode nok. På erhvervsskolerne er det primært lærernes personlige brug og erfaringer som har bidraget til deres brug af it. Det er et godt udgangspunkt, men i længden er det en begrænsning hvis den nuværende måde at gå til it på ikke udfordres og udvikles til et højere niveau. I folkeskolen er der gennemført mange kurser som ikke har ændret praksis. Her er der også brug for nye tiltag der i højere grad fokuserer på at integreres i de enkelte fag, og er mere anvendelsesorienterede.

8 Mangelfuld adgang til it

Den enkeltstående faktor som flest undervisere fremhæver som begrundelse for ikke at anvende it, er teknikken – enten at den ikke er tilgængelig, eller at den ikke virker. Det gælder uanset at der i folkeskolen er blevet indkøbt it-redskaber i stor stil, og at lærerne på erhvervsuddannelserne egentlig generelt vurderer at de tekniske rammer er gode. På erhvervsskolerne er udstyret der måske, men ikke dér hvor underviserne er, som fx i værkstederne. Og i folkeskolen peger lærerne på at der er adgang til it, men ikke nødvendigvis it der virker.

Det siger folkeskoleeleverne om brugen af it

JEPPE MUNCH THORSEN, 7. KLASSE, SKOLEN VED SØERNE

“Vi har brugt masser af it til emneuger, projekt-opgaver eller skriftlige opgaver. For nyligt lærte vi at bruge Publisher da vi havde emneuge om aviser. Men det er mest Word og PowerPoint vi bruger. Vores lærere vil heldigvis meget gerne bruge computere, og det gør at vores klasse ikke er bange for at sidde foran tastene. Men det kan være svært at

booke computerne fordi der er mange der gerne vil bruge dem. Og det er lidt ærgerligt for man vil jo altid gerne have mere.”

ASTRID SMEDEGAARD, 4. KLASSE, GULDBERG SKOLE

“I vores klasse bruger vi SMART Board – men det er mest læreren der bruger den. Lærerne skriver en opgave på tavlen som vi så kommer op og skriver svaret på. Boardet bliver brugt i de fleste fag. I Natur og teknik bliver den brugt til at læse på, i dansk til at skrive på og i matematik ligger matematikbogen elektronisk, så vi kan se opgaverne på

tavlen, men svare på et stykke papir. Vi bruger ikke rigtige computere særlig meget, men det har vi fået at vide at vi skal i 5. klasse, og det glæder jeg mig til.”

SYLVESTER HØYGAARD LINDEBERG, 1. KLASSE, SKOLEN VED BÜLOWSVej

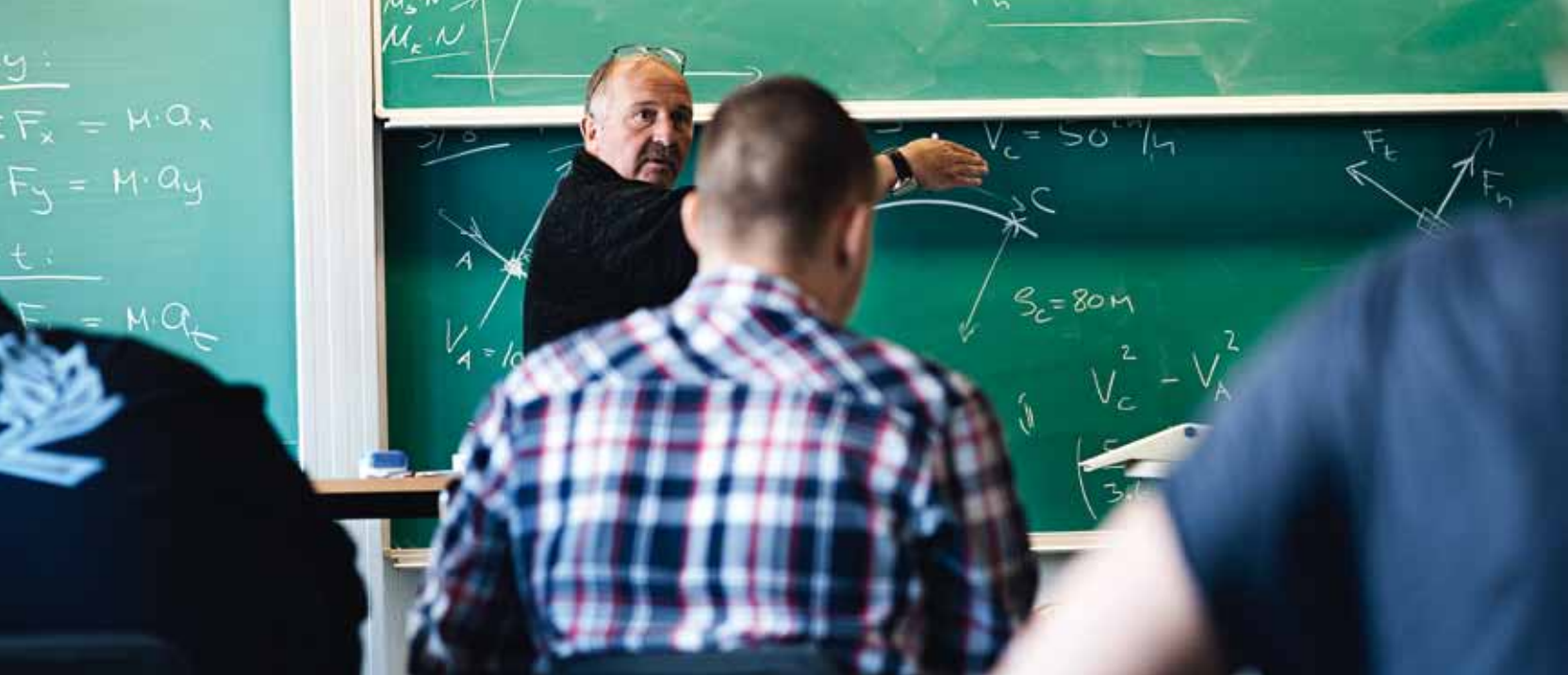
“I min skole har vi brugt computerne i dansk til at skrive til forældrene – vi har lavet et julekort hvor vi var inde på et sted og tog nogle ting som vi satte ind på et slags papir på computeren. Vi har også brugt dem i matematik hvor vi har spillet et spil som hedder Matematik i Måneby – det var sjovt.

Det er kun i de to fag vi har brugt computere. Jeg synes ikke vi bruger dem så tit i skolen. Det er sjovt nok når vi bruger dem, men jeg er ligeglad med om vi skal bruge dem mere.”

9 Fortsat sedler i tasken

Mange skoler har digitale videndelingssystemer, og både lærere og ledere bruger flittigt de nye kommunikationsveje til at sprede informationer og organisere møder. Elever og forældre er også oplagte brugere, men det er ikke udbredt at eleverne kan se deres lektier eller hente undervisningsmateriale på sko-

lens videndelingssystem hvis de har været syge, eller at skole-hjem-samarbejdet sker direkte over nettet frem for med sedler i tasken. Mulighederne er der ellers allerede i de systemer som skolerne har brugt penge på at indkøbe. Og at tage dem i brug afhænger primært af en klar beslutning og en konsekvent opfølgning på anvendelsen.

UDDANNELSER TIL TIDEN

Akkreditering er en måde at sikre at vi har uddannelser som er gennemtænkte i forhold til hvad samfundet har brug for.

Af Trine Beckett

Er vores uddannelser tilpasset arbejdsmarkedets behov? Er målene for læring på et tilfredsstillende fagligt niveau? Og er undervisningen organiseret så uddannelserne rent faktisk kan leve op til det faglige niveau? Det er nogle af de spørgsmål der bliver undersøgt i en akkrediteringsproces hvor udbyderne af uddannelser skal kunne dokumentere at deres uddannelser er relevante, faglige og af høj kvalitet – ud fra en række mere specifikke kriterier. For uddannelsesinstitutionerne er akkrediteringsprocessen en tidskrævende proces, men samtidig en anledning til at få kigget på sig selv – og at få fulgt op på muligheder for forbedringer.

Kriterier er en tjekliste for hvad der er vigtigt

EVA har siden akkrediteringsloven blev indført i 2007 akkrediteret ca. 50 eksisterende

uddannelser, herunder sygeplejer-
skeuddannelsen som den udbydes 21 forskellige steder i landet.

Kriterierne for vurderingen har EVA udviklet for Undervisningsministeriet, og når det gælder eksisterende uddannelser, ser man på 17 områder der handler om blandt andet beskæftigelse og praktikforhold, men også om inddragelse af ny forskningsviden og uddannelsernes faciliteter.

Tue Vinther-Jørgensen, områdechef på EVA, betragter kriterierne som en tjekliste over hvad der er vigtigt når man laver uddannelse.

“Det handler om at man får uddannelse af en tilfredsstillende kvalitet som er på omdrejningshøjde med fagområdet i det omgivende samfund,” pointerer han.

Kontakt med dimittender er en udfordring

Siden akkrediteringsloven blev vedtaget, er der ingen uddannelser der er blevet lukket. Men der er blevet peget på steder

hvor uddannelserne havde alvorlige problemer de skulle tage hånd om. Men hvilke kriterier er det især svært at leve op til?

For de eksisterende uddannelser er udfordringen tit at holde kontakten til arbejdsmarkedet,” fortæller Tue Vinther-Jørgensen. “At holde sig ajour med beskæftigelsen inden for et felt kræver en dialog med området. Det kræver fx systematisk kontakt til dimittender. Det kriterium var der blandt andre mange sygeplejerskeuddannelser der kun opfyldte delvist,” fortsætter han.

Lars Zwisler, der er uddannelsesleder på Professionshøjskolen Metropol og har medvirket som ekspert ved akkreditering af de erhvervsøkonomiske akademiuddannelser, supplerer:

“Mange har svært ved at dokumentere deres kontakt til eksterne parter. Hvis de har kontakt, har de det ad hoc. En enkelt medarbejder har måske kontakt til en virksomhed, men de har ikke systematisk kontakt. Og en studerende kan gennemføre et studie uden at opdage det.”

Kvalitetssikring kan volde problemer

En anden udfordring er kvalitetssikring. Det handler om at de ansvarlige på en uddannelse skal kunne svare på hvordan de selv ved at uddannelsen gør det godt, forklarer Tue Vinther-Jørgensen og uddyber:

”Det kan være at man gennemfører spørgeskemaundersøgelser, men det er ikke altid de bliver behandlet - at der bliver taget stilling til hvad resultaterne betyder. Ligesom det ofte er svært for uddannelserne at få fulgt op og gennemført forbedringer.”

Lars Zwisler peger på at det for nogle uddannelser også er selve dokumentationen der volder vanskeligheder. Fx når det gælder praktikpladser. ”Vi har måttet bede institutionerne dokumentere bedre hvad der sker før, under og efter et praktikforløb, og vise hvad der ligger bag af overvejelser om det niveau af viden, færdigheder og kompetencer de studerende skal opnå. Det var egentlig i orden, men det fremgik ikke af institutionens dokumentation.”

Pligt til at dokumentere kvalitet

Det er blandt andet kravet om at dokumentere noget der fungerer, som har fået nogle institutioner til at indvende at akkreditering er en bureaukratisk proces. Hvad siger akkrediteringsekspertene til det?

Lars Zwisler: ”Måske, men de 17 kriterier er relevante. Og jeg synes at man har en pligt til, når man laver en uddannelse, at kunne dokumentere at den kan bruges

til noget. Det er dine og mine skattepenge det drejer sig om. Og det er unge der vælger en retning inden for deres liv. De skal kunne bruge deres uddannelse til noget når de har gennemført den.”

Tue Vinther-Jørgensen supplerer: ”En akkreditering er en stor omgang. Men det er fornuftigt at bruge tid på at undersøge hvordan det står til med kvaliteten. Og der skal en vis grundighed til for at det er effektivt. Kratter vi bare i overfladen, giver det ingen mening.”

At sikre at akkrediteringen giver mening for institutionernes egen udvikling er dog væsentligt for EVA og eksperterne. Og EVA sætter næste år netop et projekt i gang der skal styrke sammenhængen mellem akkreditering og intern kvalitetsudvikling. Men, understreger Tue Vinther Jørgensen, det er vigtigt at holde sig for øje at akkreditering i sig selv ikke udvikler kvaliteten.

”Akkreditering er det eksterne blik, stenen i skoen som kan være anledning til at ting flytter sig. Men vi skaber ikke kvaliteten. Det gør institutionerne selv.”

I ARTIKLEN MØDER DU FRA EVA

Tue Vinther-Jørgensen
Områdechef

Kriterier for godkendelse af uddannelser

De kriterier der ligger til grund for en akkreditering, sikrer at uddannelserne bliver vurderet på et ensartet grundlag, og at de opfylder en række minimumskrav – krav som uddannelser rimeligvis også ville skulle opfylde hvis der ikke fandtes et akkrediteringssystem. Udbydere af eksisterende uddannelser skal opfylde 17 kriterier der handler om:

1. Beskæftigelse
2. Aftager- og dimittendkontakt
3. Erhvervs- og professionsbasering
4. Udviklingsbasering i relation til erhverv eller profession
5. Udviklingsbasering i relation til forskningsviden
6. Læringsudbytte
7. Indhold og tilrettelæggelse
8. Undervisere
9. Praktik
10. Kvalitetssikring af praktik
11. Faciliteter og ressourcer
12. Internationalisering
13. Kvalitetssikring af internationaliseringen
14. Systematisk og kontinuerligt kvalitetsarbejde
15. Gennemførelse
16. Vurdering af læringsudbytte
17. Opnåelse af læringsudbytte

NYE UDDANNELSER SKAL VÆRE GENNEMTÆNKTE

Ud over akkrediteringerne af eksisterende uddannelser gennemfører EVA akkrediteringer af nye uddannelser. Siden starten i 2007 har EVA vurderet i alt 269 nye uddannelser. Det tal omfatter både en række helt "nyopfundne" uddannelser og de steder der har villet udbyde dem.

Nye uddannelser skal leve op til tre kriterier der handler om:

RELEVANS – er der et behov for uddannelsen på arbejdsmarkedet, og er der tale om et behov som ikke dækkes af andre uddannelser?

FAGLIGHED – er målene for læringsudbytte koblet til det behov uddannelsen dækker?

TILRETTELÆGGELSE – er uddannelsen fx planlagt så de studerende kan nå målene for læringsudbytte?

"Akkreditering er en garanti for at nye uddannelser er rimeligt gennemtænkte. At de studerende kan være sikre på at uddannelsen er baseret på fornuftige tanker, og at der er et behov for uddannelsen på arbejdsmarkedet," fortæller Tue Vinther-Jørgensen.

En del nye uddannelser har ikke levet op til kravene

"For de nye uddannelser er det tit en udfordring at få lavet en god analyse der kobler arbejdsmarkedets behov med det konkrete indhold på uddannelsen. Selv om de måske har en god analyse af behovet for uddannelsen på arbejdsmarkedet, mangler de at koble den til indholdet," fortæller Tue Vinther-Jørgensen.

Siden akkrediteringssystemets start har EVA vurderet 57 helt nye uddannelser.

16 af dem blev afvist da de ikke opfyldte et eller flere kriterier. 10 forslag til nye uddannelser opfyldte ikke kriteriet om relevans og efterspørgsel og er blandt andet kendetegnet ved at de ikke i tilstrækkelig grad har undersøgt behovet for uddannelsen. Det har fx været uklart hvilke erhverv uddannelsen ville kunne rette sig imod, eller med andre ord om der er et potentielt arbejdsmarked for uddannelsens dimittender. I få tilfælde har ansøgerne ikke i tilstrækkelig grad kunnet begrunde behovet for uddannelsen i forhold til allerede eksisterende uddannelser.

15 uddannelsesforslag opfylder ikke kriteriet om mål for læringsudbytte. De har ikke kunnet vise at uddannelsens mål og indhold har været hensigtsmæssigt. Fx har uddannelsen ikke haft det rette faglige niveau i forhold til den danske kvalifikationsramme for de videregående uddannelser. Endelig har tre uddannelser ikke opfyldt det kriterium som vedrører elementer af uddannelsens tilrettelæggelse. Her er det overvejende et problem at der er sat for lave optagelseskrav til de studerende.

NY STATUS I KOLDING

Akkrediteringsprocessen betød at Designskolen Kolding fik styrket sin selvforståelse og sat ord på sin faglighed, fortæller skolens rektor Elsebeth Gerner.

"Vi har været båret af en tradition hvor mesteren stod i værkstedet og oplærte sin lærling, og selv om undervisningen har ændret sig fuldstændig, har vi ikke fået sat ord på forandringerne. Nu blev vi tvunget til det. Akkrediteringsprocessen gjorde os klogere på hvad vi var for en institution. Og det rettede vi ryggen af. Vi blev faktisk stolte." Ordene kommer fra Elsebeth Gerner, rektor for Designskolen Kolding. Designskolens uddannelser blev positivt akkrediteret i 2010 hvilket betød at de fik status som bachelor- og kandidatuddannelser på linje med universiteternes uddannelser.

De rigtige rutiner?

Akkrediteringen var et mål skolen længe havde villet opnå. Derfor var processen præget af stort engagement og en næsten festlig stemning der bandt skolen og medarbejderne tættere sammen end før, fortæller Elsebeth Gerner, der dog ikke kunne sige sig fri for en vis nervøsitet inden de gik i gang. "Jeg var bekymret for om vi havde de rigtige rutiner fx i forhold til at behandle klager og lave meritover-

førsel på den rigtige måde. Men det viste sig jo at vi havde styr på det. Vi gjorde det efter bogen."

På vej med flere uddannelser

Udfordringen viste sig især at være at få sat ord på det designfaglige vidensgrundlag og den designfaglige udvikling. Begge dele er stadig forankret i mesterlæretraditionen og endnu ikke gjort verbale. Medarbejderne måtte nærmest opfinde et begrebsapparat mens de beskrev deres uddannelsesforløb – og det arbejder Kulturministeriet i øjeblikket videre på at udvikle. I Kolding har man til gengæld planer om at blive endnu skarpere på hvordan man kan bruge sin nye selvindsig og viden om kvalitetssikring fremadrettet. Og derfor er erfaringerne fra akkrediteringsprocessen på dagsordenen på næste ledelsesmøde, fortæller Elsebeth Gerner.

"Vi har et værktøj nu som vi kan bruge også når vi skal lave nye uddannelser – masterforløb og kandidatuddannelser. Vi skal bare lige finde ud af hvordan vi gør det bedst."

LÆS MERE

om akkreditering, og find de akkrediteringsvurderinger som EVA har lavet, på

www.eva.dk/tema/akkreditering

VI HAR FÅET INPUT TIL PRIORITERING I HVERDAGEN

Kriterierne for akkreditering giver et godt udgangspunkt når sygeplejerskeuddannelsen i Svendborg skal prioritere og lægge strategi. Selv om akkrediteringsprocessen tager tid fra andre vigtige opgaver, er tiden givet godt ud, mener uddannelseschef Helle Stryhn.

Et kvart årsværk eller omkring 450 timer. Det er hvad uddannelseschef på sygeplejeuddannelsen i Svendborg, Helle Stryhn, regner med at hendes institution brugte på at blive akkrediteret i 2009. På at indsamle data, diskutere og systematisere dem og på at beskrive hvordan netop deres uddannelse levede op til kriterier som relevans og kvalitet. Tiden gik fra de studerende, fra undervisning og fra andre udviklingsprojekter, men alligevel var den godt givet ud. Fordi både ledelse og medarbejderne fik et vigtigt input til hvilke opgaver og processer de skal prioritere til daglig og på den lange strategiske bane.

”Vi drøftede for hvert eneste kriterium hvad det er for en forståelse vi internt har, og hvilke processer vi har i dagligdagen. På den måde fik vi sat vores processer ind i en overordnet ramme og fik opmærksomhed på hvordan vi skal vægte og prioritere generelt,” fortæller Helle Stryhn, der selv var tovholder på processen.

Dobbelt udfordret

Selv om akkrediteringsprocessen krævede både tid og hårdt arbejde, oplevede Helle Stryhn kun stort engagement fra de involverede. Og det på trods af at akkrediteringsprocessen i Svendborg krævede lidt ekstra fordi man samtidig skulle implementere en ny studieordning. Nogle af de forbedringer man havde taget højde for i den nye studieordning, var endnu ikke udført i praksis, og uddannelsen blev derfor på nogle områder vurderet ud fra den tidligere ordning. Det gjaldt fx aftager- og dimittendkontakt. Og her fik skolen en bemærkning fra akkrediterings-

eksperterne om at kontakten til dimittenderne var for uformel og adhoc-præget, fortæller Helle Stryhn. Det betød ikke noget for den overordnede positive akkreditering, men skolen blev ekstra skarp på at sikre den systematiske kontakt i den nye studieordning.

”Her bruger vi blandt andet spørgeskemaundersøgelser og drøfter efterfølgende i fora som blandt andet uddannelsesudvalget om rapporterne giver anledning til at justere uddannelsesrettelæggelsen,” forklarer uddannelseschefen.

Mere systematik

Systematikken har man også tænkt ind på andre områder i den fremadrettede kvalitetssikring af uddannelsen. Det gælder fx i forhold til praktikordninger som let kommer i fare når der er omstruktureringer og nedskæringer i sundhedssektoren – som i øjeblikket, siger Helle Stryhn.

”Lige nu er der brug for at sikre at klinisk uddannelse (praktik, red.) er et fælles ansvar for uddannelsesinstitutionen og aftagerne. På uddannelsesmøder med de kliniske aftagere drøfter vi hvordan opgaverne bedst kan løses med samme kvalitet når nedskæringer medfører øget pres og færre ressourcer til at varetage både plejeopgaver og uddannelsesopgaver,” siger Helle Stryhn og slutter af:

”På den måde indgår kriterierne i diskussionen af hvilke strategier vi skal lægge, og hvilke målsætninger det er vores fælles ansvar at leve op til.”

EN AF DE STØRSTE
HURDLER FOR
VOKSEN- OG
EFTERUDDANNELSES-
INSTITUTIONERNE
HAR VÆRET AT
FINDE UD AF HVEM
DER SKULLE SIDDE
FOR BORDENDE
OG VÆRE VÆRT
FOR VEU-CENTERET.

"ARRANGEREDE ÆGTESKABER" MED EN HAPPY ENDING?

Da 13 VEU-centre så dagens lys i starten af 2010, var det ikke alle steder en lige nem fødsel. En af de største hurdler for voksen- og efteruddannelsesinstitutionerne var at blive enige om hvem der skulle sidde for bordenden og være vært for VEU-centeret, viste en EVA-evaluering. Men de fleste ser fordelene ved konstruktionen.

Af Anne Breinhold Olsen

En nemmere vej til det rette uddannelses-tilbud. Det er et af de vigtigste formål med VEU-centrene. I 2010 blev udbydere af arbejdsmarkedsuddannelser (AMU) og voksenuddannelsescentrene (VUC'erne) bragt sammen i 13 centre som skal have et fælles ansigt udadtil, især over for virksomhederne når de har brug for efteruddannelse af deres medarbejdere, fx i form af et AMU-kursus eller voksenundervisning i dansk eller matematik. Målet er et mere overskueligt system for nye "kunder" hvor de med en enkelt telefonopringning kan blive ført videre til den uddannelsesinstitution eller til det tilbud der passer lige præcis til dem.

En evaluering som EVA offentliggjorde i december 2010, tog bestik af hvordan VEU-centrene kom fra start. Hvordan uddannelsesinstitutionerne vurderede den nye konstruktion, og hvilke fordele og ulemper de så i den. Ved at tale med direktører for uddannelsesinstitutionerne og medlemmer af de nye centerråd og af VEU-rådet tegnede evalueringen dette billede: Uddannelsesinstitutionerne er primært positive over for de nye centre fordi de kan

se en masse fordele ved samarbejdet. Men samtidig har de interviewede også forskellige vinkler på om de nye VEU-centre betyder en forbedring af videre- og efteruddannelsessystemet.

"Grundlæggende fungerer samarbejdet godt langt de fleste steder, men der var lidt flere skeptikere blandt dem der endte med at være partsinstitutioner, end hos dem der fik værtsfunktionen i et VEU-center. Utilfredsheden er derudover større i de VEU-centre hvor den geografiske inddeling har betydet at tidligere velfungerende samarbejdsrelationer er splittet op, eller i de tilfælde hvor institutionerne oplever at kulturelle eller faglige forskelle imellem institutionerne gør det svært at samarbejde," fortæller evalueringskonsulent Christina Laugesen der var med til at gennemføre evalueringen.

Opslidende proces for nogle

Mens Undervisningsministeriet efter input fra parterne besluttede hvor mange VEU-centre der skulle være, og tegnede stregerne på landkortet, skulle uddannelsesinstitutionerne selv finde frem til hvem af dem der skulle være værter for VEU-centrene. Positionen som vært er eftertragtet fordi man huser sekretariat og bli-

I ARTIKLEN
MØDER DU FRA EVA

Christina Laugesen
Evalueringskonsulent

ver den koordinerende part i samarbejdet. I ca. halvdelen af centrene var man enige om hvordan man skulle fordele rollerne, men i den anden halvdel af centrene oplevede værtsinstitutionerne processen som opslidende, og flere syntes at det var med til at slå skår i det videre samarbejde.

"Det er jo tidligere selvstændige udbydere som pludselig lægger en stor del af deres virksomhed og markedsføring over på et center," siger Svend Ørgaard som er direktør for Uddannelsescenter Holstebro der huser VEU-center Midtvest.

Han fortæller at selvom VEU-center Midtvest bygger videre på en gammel

“VIRKSOMHED-
ERNE TÆNKER PÅ
DEN PERSONLIGE
KONTAKT OG PÅ
AT DE FÅR EN
HURTIG OG GODT
TILRETTELAGT
UDDANNELSES-
PLANLÆGNING.”
AAGE RAVN,
KURSUSLEDER

samarbejdskonstruktion i Ringkøbing Amt, så opstod der alligevel en skepsis fra parterne over for værtsinstitutionen: Tager de sig lige så meget af vores interesser som vi selv gør? John Vinsbøl, der er udviklings- og VEU-centerchef ved VEU-center Vestsjælland, nikker til at det at blive vært er en attraktiv position, ikke fordi der er vinding ved positionen nu og her, men på sigt.

“Der kan ligge en fordel i at man som vært kan blive mere uddannelsespolitisk involveret ved at være talerør for områdets uddannelsesinstitutioner – hvor partsskolerne måske bliver driftsenheder.”

Vigtigt at arbejde på tilliden

Selvom de fleste partsinstitutioner har tillid til at værtsinstitutionen varetager de fælles interesser uden at favorisere sig selv, er der også et mindre antal VEU-centre hvor forventningerne til samarbejdet er mere afdæmpede. Her betoner institutionerne at det er nyt at lade sig repræsentere af andre, og nogle understreger at det tidligere samarbejde institutionerne imellem heller ikke altid har fungeret helt gnidningsfrit. “Derfor er det utrolig vigtigt at værtsinstitutionerne fortsat gør sig umage for at

opbygge partsinstitutionernes tillid,” siger Christina Laugesen.

Svend Ørgaard er enig: “Man skal tage sig af den skepsis og skabe tillid, og det gør man ved at vise at man fordeler opgaverne retfærdigt til de uddannelsesinstitutioner hvor ekspertisen er størst.”

Bedre voksen- og efteruddannelse?

Det er for tidligt at sige endnu om VEU-centrene har opfyldt de politisk bestemte mål. EVA følger centrene frem til 2012 hvor vi vil kunne sige mere om resultaterne af det nye samarbejde. Aage Ravn,

der er kursusleder på Uddannelsescenter Holstebro som er vært for VEU-center Midtvest, mener ikke at virksomhederne umiddelbart kan mærke at der er kommet VEU-centre til – så længe de får den service som de altid har fået.

“Virksomhederne tænker på den personlige kontakt, at de får en hurtig og godt tilrettelagt uddannelsesplanlægning fra os. Forskellen ligger mere indbyrdes mellem uddannelsesinstitutionerne: Vi samarbejder mere end vi gjorde før, og mange steder er der ikke længere samme element af “hemmelighedskræmmeri” for selv at

EVA'S UDGIVELSE VEU-MAGASINET

... giver dig viden om voksen- og efteruddannelse for kortuddannede

HER FINDER DU MAGASINET

<http://www.eva.dk/udgivelser/2010/veu-magasinet-viden-om-uddannelse-for-voksne>

få kunderne. Vi oplever i stigende grad af få opgaver genereret af hinanden,” siger Aage Ravn.

“Der er ikke sket noget nyt”

Evalueringen viste at ikke alle uddannelsesinstitutioner er enige i at den nye konstruktion tilføjer noget særligt. VEU-center Nord ligger i Nordjylland og består af syv uddannelsesinstitutioner. Værtsinstitutionen ligger i Hjørring, og godt 120 km derfra ligger EUC Nordvest hvor Per Bjørndal er direktør. Han fortæller at man blandt VEU-center Nord's samlede uddannelsesinstitutioner i forvejen havde et godt samarbejde, og han ser ikke at den nye konstruktion umiddelbart har bragt noget nyt med sig for hans uddannelsesinstitution.

“Vi gør det vi hele tiden har gjort, og vi løfter stadig vores hovedopgave på samme måde som før. Vi skal hjælpe virksomhederne med kompetenceudvikling og uddannelsesplanlægning, og den opgave kan kun løses af en skole hvis man i forvejen har nære relationer til virksomheder. Virksomhederne ringer stadig bare direkte til os, og virksomheder i Nordvest-

jylland ville aldrig begynde at henvende sig til et VEU-center i Nordjylland,” siger Per Bjørndal, som dog også påpeger at samarbejdet mellem konsulenterne er blevet bedre.

“Man kan ikke benchmarke før og nu”

John Vinsbøl fra VEU-center Vestsjælland er ikke i tvivl. Han påpeger at man ganske vist ikke direkte kan benchmarke et før og efter fordi centrene er blevet skabt i en tid med højkonjunktur, men er blevet implementeret i en tid med lavkonjunktur.

“Men vi er i gang med at styrke det regionale samarbejde, vi er åbne over for hinanden, og vi får kendskab til hvad man gør de andre steder, frem for før hvor man blev bag hegnet i den enkelte institution. Nu sidder vi fx og drøfter fælles udbuds politik med et andet VEU-center, og det ville have været ganske uhørt for få år siden.”

Svend Ørgaard fra VEU-center Midtvest synes også at man allerede kan begynde at se resultaterne: “Vi oplever at vores konsulenter får mere og mere travlt, de får et større indblik i hvad hinanden

går og bøvler med. Vores travlhed skyldes selvfølgelig også den økonomiske krise, men der er flere og flere virksomheder der får øje på at der er ét telefonnummer man skal ringe til,” fortæller Svend Ørgaard.

LÆS MERE OM

De nye VEU-centre – erfaringer fra VEU-centrenes etablering

HER FINDER DU RAPPORTEN

<http://www.eva.dk/projekter/2010/evaluering-af-veu-centre/projektprodukter/de-nye-veu-centre-erfaringer-fra-veu-centrenes-etablering>

VIDSTE DU AT ...

EVA følger VEU-centrenes etablering og opstart? I 2012 udgiver vi en samlet rapport om centrenes aktiviteter og effekt.

Mens vi venter på revolutionen

På papiret en god idé, men svært at føre ud i praksis: Realkompetencevurderingerne har kun i begrænset omfang vundet indpas i det danske uddannelsessystem, viste en undersøgelse EVA lavede for Undervisningsministeriet i 2010.

“REALKOMPETENCE-
VURDERINGER
UDGØR EN STOR
POTENTIEL BONUS
FOR SAMFUNDET.”
MICHAEL ANDERSEN,
EVA

Af Anne Breinhold Olsen

Flere og bedre muligheder for at få papir på det man kan, så det fx er nemmere at uddanne sig gennem arbejdslivet. Realkompetencevurderingerne skulle gøre det nemmere at anerkende de kompetencer man har, og som ikke stammer fra det formelle uddannelsessystem, men fra ens samlede livserfaringer: kurset i regnskab fra andelsforeningen, at have haft engelsk som arbejdssprog i et tidligere job, it-kundskaberne man har samlet op hist og pist. Kompetencer som stammer fra det “levede liv,” og som uddannelsesinstitutionerne kan vurdere og anerkende så de kan erstatte uddannelse – helt eller delvist – eller lade en studerende starte på en uddannelse selv om hun ikke har papirerne til det. Vurdering af realkompetencer har i Danmark i mindre skala fundet sted inden for AMU siden 1990’erne og i endnu mindre skala inden for grunduddannelse for voksne (GVU) siden 2001.

Da retten til realkompetencevurderinger blev indført i 2007 bredt på VEU-området, var det en “lille revolution” i tankegangen om forholdet mellem uddannelse og læring. Men de nye muligheder bruges indtil videre kun i begrænset omfang. For uddannelsesinstitutionerne har ikke rigtigt taget realkompetencevurderingerne til sig endnu, viste en undersøgelse som EVA offentliggjorde i 2010.

Ikke særligt brugt

Undersøgelsen viste at der er ret stor forskel på hvor meget de forskellige uddannelser har taget realkompetencevurderingerne til sig.

Realkompetencevurderingerne er mest brugt på arbejdsmarkedsuddannelserne (AMU) og grundlæggende voksenuddannelse (GVU) hvor man også har haft en del år til at vænne sig til realkompetencebegrebet. Men blandt VUC’erne, erhvervsakademierne og professionshøjskolerne var der mange institutioner der slet ikke havde lavet nogen realkompetencevurderinger i 2009. Fx havde kun 29 % af ud-

byderne af de videregående voksenuddannelser (VVU) lavet en eller flere vurderinger i hele 2009.

“Anerkendelse af realkompetencer er et vigtigt redskab i forhold til at få et mere fleksibelt uddannelsessystem og et mere dynamisk forhold mellem uddannelsesinstitutionerne og arbejdsmarkedet. Der er en stor potentiel bonus for samfundet ved at man fx kan undgå at sende folk igennem uddannelsesforløb som de reelt ikke har brug for, eller kan gøre en uddannelse “mere overkommelig” ved at man godskrives det folk allerede kan, men som de ikke har papir på,” kommenterer specialkonsulent Michael Andersen som har været projektleder for undersøgelsen.

Få kender muligheden

Men hvis det er så godt, hvorfor ser vi så ikke flere realkompetencevurderinger? For det første er der ikke særligt mange mennesker der overhovedet ved at muligheden findes: Fx vurderer repræsentanter fra 80 % af diplomuddannelserne, 85 % inden for AMU og hele 96 % på VUC’erne

at deltagerne kender for lidt til muligheden for at få vurderet og anerkendt deres realkompetencer.

“Der skal oplyses meget mere om den her ordning før den fanger an, og det er en opgave som både institutionerne, arbejdsmarkedets parter og Undervisningsministeriet i højere grad må tage på sig hvis det for alvor skal batte noget,” siger Michael Andersen.

For dyrt og besværligt?

Michael Andersen forklarer at der er flere grunde til at det ikke er alle uddannelser der har taget ordningen til sig. En væsentlig grund er økonomien. Fire ud af fem repræsentanter for uddannelserne vurderer at de har svært ved at se hvordan realkompetencevurderinger kan blive en økonomisk rentabel aktivitet for institutionerne. Hertil kommer en vifte af forskellige barrierer der nogle steder er holdnings-

mæssige, andre steder handler om at de der skal lave vurderingerne, mangler kompetencer og redskaber.

“Det kan i praksis være rigtigt svært at tilrettelægge processerne på en ordentlig måde der giver troværdige resultater, uden at institutionen risikerer at det koster dem mere end der er finansiering til. Og så kan man heller ikke se bort fra at man mange steder grundlæggende set nok hellere vil give folk uddannelse frem for at anerkende at de ikke har brug for den uddannelse man tilbyder,” siger Michael Andersen.

I ARTIKLEN MØDER DU FRA EVA

Michael Andersen
Specialkonsulent

LÆS MERE OM

Anerkendelse af realkompetencer på VEU-området mv.

HER FINDER DU RAPPORTEN

<http://www.eva.dk/voksen-og-efteruddannelse>

Hvad er realkompetencer?

Realkompetencer er en persons samlede kvalifikationer, viden, færdigheder og kompetencer – uanset hvor og hvordan de er erhvervet.

Her er tre eksempler på situationer hvor realkompetencevurdering indgår:

MUREREN DER VIL HAVE SVENDEBREV

En 40-årig selvstændig håndværker vil gerne have svendebrev som murer. Han har bred håndværksmæssig erfaring og har gennem flere år drevet egen virksomhed. Vurderingsforløbet varer i alt 14 dage og består af en praktisk afklaring og en række skriftlige prøver. I den praktiske del opfører han en mur på 48 timer. Deltageren vurderer niveauet som svarende til en svendeprobe, men han synes ikke at forløbet giver ham lejlighed til at demonstrere sin kunnen. Han får afslag.

KLAR TIL ERNÆRINGS- ASSISTENTUDDANNELSEN

En kvinde i 40'erne er uddannet maskinarbejder og har arbejdet som dagplejemor og i køkken. Hun får en realkompetencevurdering for at kunne blive ernæringsassistent. Vurderingen tager en uge og består i hun beskriver sine egne kompetencer, svarer på et spørgeskema, får undervisning, skal løse opgaver og gå til samtaler. På baggrund af vurderingen får hun lov til at påbegynde uddannelsen som ernæringsassistent tilrettelagt som en GVU.

PAPIR PÅ LEDERERFARING

En 40-årig mand får en realkompetencevurdering i forhold til en diplomuddannelse i ledelse. Hans arbejdsplads kræver at han får papir på sine lederevner, så han ansøger om at få godkendt hele diplomuddannelsen. Han har en relevant videregående uddannelse og ca. 20 års ledererfaring. Han får godskrevet tre ud af seks moduler og får at vide at hans relevante uddannelse er forældet. Hans mangeårige ledererfaring indgår – ifølge deltageren – ikke i vurderingen.

OM EVA

EVA ledes af en bestyrelse og af direktør Agi Csonka under ansvar over for bestyrelsen. Bestyrelsen består af en formand og ni bestyrelsesmedlemmer. Formanden er udpeget af undervisningsministeren, og de ni medlemmer indstilles af uddannelsessektorens forskellige råd og udpeges af undervisningsministeren.

Kulturministeren og socialministeren indstiller hver især et medlem til EVA's bestyrelse. Bestyrelsen har også et medlem der

har særlig evalueringsfaglig ekspertise. Medlemmerne deltager i bestyrelsens arbejde som privatpersoner.

Bestyrelsen udnævner EVA's direktør og mødes med EVA's ledelse ca. fem gange om året. Bestyrelsen drøfter blandt andet projektbeskrivelser og evalueringsrapporter og bidrager til EVA's strategiarbejde. Bestyrelsen skal desuden godkende EVA's handlingsplan, budget og regnskab.

Bestyrelsesformand Ane Arnth Jensen

Direktør i Realkreditrådet
Udpeget af undervisningsministeren

Grethe Andersen

Skoleleder på Vester Mariendal Skole
Indstillet af Formandskabet for Rådet for Evaluering og Kvalitetsudvikling af Folkeskolen

Anne Bruvik-Hansen

Uddannelseskonsulent i Landsorganisationen i Danmark
Indstillet af Rådet for Erhvervsrettet Voksen- og Efteruddannelse

Ulla Groth

Vicedirektør i Erhvervsskolernes Bestyrelsesforening
Indstillet af Rådet for de Grundlæggende Erhvervsrettede Uddannelser

Eva Hofman-Bang

Direktør på CPH West
Indstillet af Rådet for de Gymnasiale Uddannelser

Per Kongshøj Madsen

Professor ved Aalborg Universitet
Udpeget af EVA's bestyrelse som medlem med særlig evalueringsfaglig ekspertise

Johnny Kuhr

Formand for Danske Fysioterapeuter
Indstillet af Rådet for Erhvervsakademiuddannelser og Professionsbacheloruddannelser

Klaus Majgaard

Adm. direktør i Børn- og Ungeforvaltningen i Odense Kommune
Indstillet af Velfærdsministeriet (nu Socialministeriet)

Jannik Schack Linnemann

Forskningspolitisk chef i Dansk Erhverv
Indstillet af Rådet for Erhvervsakademiuddannelser og Professionsbacheloruddannelser

Finn Schumacker

Musikchef i Odense Symfoniorkester
Indstillet af Kulturministeriet

EVA'S REPRÆSENTANTSKAB

Repræsentantskabet skal én gang om året udtale sig om EVA's handlingsplan, årsregnskab og årsberetning. Derudover formulerer repræsentantskabet temaer til inspiration for det kommende års handlingsplaner. Repræsentantskabet er nedsat for en treårig periode der følger bestyrelsens beskikkelsesperiode.

Repræsentanterne for studenter- og elevsammenslutninger beskikkes for to år.

REPRÆSENTANTSKABET ER UDPEGET AF ORGANISATIONERNE PÅ DISSE OMRÅDER:

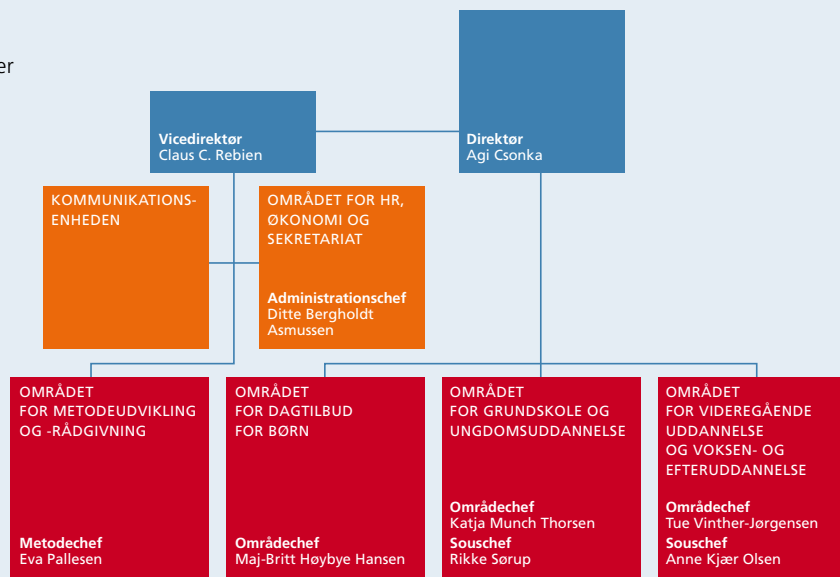
- Skoleejere, skoleforeninger, bestyrelsesforeninger og arbejdsgivere
- Rektorforsamlinger og ledersammenslutninger
- Arbejdsmarkedets parter
- Faglige lærerorganisationer
- Studenter- og elevsammenslutninger.

For at sikre at der er personer med evalueringsfaglig viden i repræsentantskabet, udpeger repræsentantskabet også to medlemmer med en bred international evalueringsfaglig viden.

Du kan se en komplet liste med medlemmerne af EVA's repræsentantskab på www.eva.dk/om-eva/organisation/repraesentantskab.

EVA'S ORGANISATION

EVA består af seks enheder i alt. Tre af dem arbejder med forskellige områder af dagtilbuds- og uddannelsessystemet. De øvrige tre enheder arbejder med metoderådgivning og -vejledning, HR, kommunikation og administration.

PUBLIKATIONER FRA EVA

Her kan du få et overblik over de rapporter og andre større publikationer EVA udgav i 2010. Hertil kommer en række mindre rapporter, notater, foldere, papers mv. Den komplette liste kan ses på www.eva.dk

UDGIVELSER OM DAGTILBUD

Bakspejlet – et magasin med ny viden om dagtilbud 2010, ISBN 978-87-7958-569-0

Børns perspektiver på sprogvurderinger i daginstitutioner, ISBN 978-87-7958-586-7

Fokus på sprog – daginstitutioners indsatser for treårige, ISBN 978-87-7958-576-8

Pædagogiske indsatser og nye initiativer på dagtilbudsområdet – evaluering af Socialministeriets ansøgningspulje til "Bedre kvalitet i dagtilbud," ISBN 978-87-7958-583-6

Se med forældrenes øjne – arbejds materiale til pædagogisk personale i dagtilbud

Seks indspark til udviklingsprojekter i daginstitutioner, ISBN 978-87-7958-601-7

Sprogvurderinger på dagtilbudsområdet og børnenes resultater, ISBN (www) 978-87-7958-562-1.

UDGIVELSER OM GRUNDSKOLEN

Det gode skolelederliv – et værktøj til selvevaluering (i samarbejde med Skolelederforeningen)

Evaluering af almenundervisningen i Ungdomsskolen i Københavns Kommune, ISBN (www) 978-87-7958-584-3

Evaluering af Lolland Kommunes nye skolestruktur

Evaluering af Lolland Kommunes projekt 'Mindre specialundervisning' – en indsats for øget inklusion

Evaluering af projektet Efterskoler - en indgang til det danske samfund, ISBN 978-87-7958-579-9

Evaluering af ungdomsskolens heltidsundervisning, ISBN 978-87-7958-602-4

Forstudie til evaluering af AKT-indsatser i folkeskolen, ISBN 978-87-7958-590-4

Særlige ressourcepersoner i folkeskolen – inspiration til skoleledere og ressourcepersoner, ISBN 978-87-7958-566-9

Særlige ressourcepersoner i Københavns Kommune, ISBN 978-87-7958-580-5.

UDGIVELSER OM UNGDOMSUDDANNELSE

AspIT - evaluering af en særligt tilrettelagt it-uddannelse for unge med Aspergers syndrom, ISBN (www) 978-87-7958-596-6

Fod på frafaldet med indsatsteori – en håndbog til erhvervsskoler, ISBN 978-87-7958-591-1

Forsøg med gymnasieforløb for elever med Aspergers syndrom – devaluering, ISBN (www) 978-87-7958-560-7

It på erhvervsuddannelserne, ISBN 978-87-7958-588-1

Klar til selvevaluering på gymnasierne – et arbejds materiale

Sprog- og vejledningsforløb for sosuhjælper-elever i praktik, ISBN 978-87-7958-564-5.

UDGIVELSER OM VIDEREGÅENDE UDDANNELSE

Engelsksproget undervisning på danske kandidatuddannelser, ISBN 978-87-7958-598-0

Evaluering af meritpraksis på erhvervsakademier og professionshøjskoler, ISBN 978-87-7958-603-1

Frafaldsundersøgelser på professionsbachelor-uddannelserne, ISBN 978-87-7958-595-9

Muligheder for en fællesnordisk læreruddannelse på kandidatniveau, ISBN 978-92-893-2030-6

Profilbeskrivelse af lærerstuderende anno 2009, ISBN (www) 978-87-7958-565-2

Rekrutteringspotentialet for Det Jyske Musikkonservatorium

Rekrutteringsproblematikken på de nordiske læreruddannelser, ISBN 978-92-893-2041-2

Socialrådgiveruddannelsen – arbejdsmarkedsundersøgelse, ISBN (www) 978-87-7958-575-1

Suppleringsuddannelsen til den sundhedsfaglige kandidatuddannelse, ISBN (www) 978-87-7958-570-6

Tværsnit af de maritime professionsbacheloruddannelser, ISBN 978-87-7958-593-5

Tværsnit af sygeplejerskeuddannelsen, ISBN 978-87-7958-577-5.

UDGIVELSER OM VOKSEN- OG EFTERUDDANNELSE

Anerkendelse af realkompetencer i nordisk perspektiv, ISBN 978-87-7958-589-8

Anerkendelse af realkompetencer på VEU-området mv. ISBN 978-87-7958-582-9

De nye VEU-centre - erfaringer fra VEU-centrenes etablering, ISBN (www) 978-87-7958-605-5

Evaluering af den grundlæggende lederuddannelse,
ISBN (www) 978-87-7958-581-2

VEU-magasinet - viden om uddannelse for voksne,
ISBN 978-87-7958-561-4.

TVÆRGÅENDE

Blik for køn i pædagogisk praksis – et litteraturstudie,
ISBN (www) 978-87-7958-567-6

Fra grundskole til gymnasiale uddannelser - evaluering af optage-
systemet til de gymnasiale uddannelser, ISBN 978-87-7958-587-4.

AKKREDITERINGSRAPPORTER

Eksisterende uddannelsesudbud:

Erhvervsakademiuddannelse inden for international handel og
markedsføring (markedsføringsøkonom AK) ved Copenhagen
Business Academy i Lyngby

Erhvervsakademiuddannelse inden for international handel og
markedsføring (markedsføringsøkonom AK) ved Erhvervsakademiet
Dania i Randers

Erhvervsakademiuddannelse inden for international handel og
markedsføring (markedsføringsøkonom AK) ved Erhvervsakademiet
Dania i Viborg

Erhvervsakademiuddannelse inden for international handel og
markedsføring (markedsføringsøkonom AK) ved Erhvervsakademiet
Kolding i Kolding

Erhvervsakademiuddannelse inden for international handel og
markedsføring (markedsføringsøkonom AK) ved Erhvervsakademiet
Midtvest i Herning

Erhvervsakademiuddannelse inden for international handel og
markedsføring (markedsføringsøkonom AK) ved Erhvervsakademiet
Sjælland i Roskilde

Erhvervsakademiuddannelse inden for international handel og
markedsføring (markedsføringsøkonom AK) ved Erhvervsakademiet
SydVest i Esbjerg

Erhvervsakademiuddannelse inden for international handel og
markedsføring (markedsføringsøkonom AK) ved Erhvervsakademiet
Århus i Viby J

Erhvervsakademiuddannelse inden for international handel og
markedsføring (markedsføringsøkonom AK) ved Erhvervsakademiet
Copenhagen Business Academy i København

Erhvervsakademiuddannelse inden for international handel og
markedsføring (markedsføringsøkonom AK) ved Erhvervsakademiet
Lillebælt i Odense

Erhvervsakademiuddannelse inden for international handel og
markedsføring (markedsføringsøkonom AK) ved Professionshøjskolen
University College Nordjylland i Thisted

Erhvervsakademiuddannelse inden for international handel og
markedsføring (markedsføringsøkonom AK) ved Professionshøjskolen
University College Nordjylland Teknologi og Business i Aalborg

Erhvervsakademiuddannelse inden for international handel og
markedsføring (markedsføringsøkonom AK) ved Professionshøjskolen
VIA University College i Horsens

Erhvervsakademiuddannelse inden for service, turisme og hotel
(serviceøkonom AK) ved Erhvervsakademiet Dania i Randers

Erhvervsakademiuddannelse inden for service, turisme og hotel
(serviceøkonom AK) ved Erhvervsakademiet Copenhagen Business
i København

Erhvervsakademiuddannelse inden for service, turisme og hotel
(serviceøkonom AK) ved Erhvervsakademiet Copenhagen Business
i Lyngby

Erhvervsakademiuddannelse inden for service, turisme og hotel
(serviceøkonom AK) ved Erhvervsakademiet Lillebælt i Odense

Erhvervsakademiuddannelse inden for service, turisme og hotel
(serviceøkonom AK) ved University College Nordjylland i Aalborg

Professionsbacheloruddannelse i jordemoderkundskab ved
Professionshøjskolen Metropol i København

Professionsbacheloruddannelse i jordemoderkundskab ved
Professionshøjskolen University College Nordjylland i Aalborg

Professionsbacheloruddannelse i jordemoderkundskab ved
Professionshøjskolen University College Syddanmark i Esbjerg.

Nye udbud af godkendte uddannelser:

Diplomuddannelse i erhvervspædagogik ved Professionshøjskolen
University College Syddanmark i Esbjerg

Diplomuddannelse i erhvervspædagogik ved Professionshøjskolen
University College Syddanmark i Haderslev

Diplomuddannelse i erhvervspædagogik ved Professionshøjskolen
VIA University College i Horsens

Diplomuddannelse i formidling af kunst og kultur til børn og unge
ved Professionshøjskolen VIA University College i Holstebro

Diplomuddannelsen i international handel og markedsføring
ved Erhvervsakademiet Kolding i Kolding

Diplomuddannelse i webudvikling ved Erhvervsakademiet Kolding
i Kolding

Profilforløb i sundhedspraksis ved Erhvervsakademiet Kolding
i Fredericia

Profilforløb i sundhedspraksis ved Erhvervsakademiet Lillebælt
i Odense

Profilforløb i ungdoms- og voksenundervisning ved
Professionshøjskolen Metropol i København

Udbud af erhvervsakademiuddannelse inden for ernæringsteknologi
ved Erhvervsakademiet Lillebælt i Odense

Uddannelse til professionsbachelor i design og business
ved Erhvervsakademiet SydVest

Uddannelse til professionsbachelor i e-konceptudvikling
ved Erhvervsakademiet Sjælland i Køge

Uddannelse til professionsbachelor i e-konceptudvikling ved Erhvervsakademi Århus i Århus

Uddannelse til professionsbachelor i e-konceptudvikling ved Erhvervsakademiet Lillebælt i Odense

Uddannelse til professionsbachelor i international hospitality management ved Erhvervsakademi Dania i Randers SØ

Uddannelse til professionsbachelor i laboratorie-, fødevare- og proces teknologi ved Erhvervsakademi Århus i Århus

Uddannelse til professionsbachelor i økonomi og informations-teknologi ved Københavns Erhvervsakademi i København N

Uddannelsen til professionsbachelor som teknisk manager offshore ved Professionshøjskolen University College Nordjylland i Aalborg.

Udbud af nye uddannelser:

Diplomuddannelse i innovation og entrepreneurship ved Erhvervsakademiet Copenhagen Business Academy i København

Diplomuddannelse i visuel journalistik ved Danmarks Medie- og Journalisthøjskole i Århus

Profilforløb i anvendt velfærdsteknologi i praksis ved Københavns Erhvervsakademi

Profilforløb i skatter og afgifter ved Erhvervsakademi Århus i Viby

Profilforløb i skatter og afgifter ved Erhvervsakademiet Copenhagen Business Academy i Lyngby

Profilforløb i skatter og afgifter ved Erhvervsakademiet Lillebælt i Odense

Uddannelse til professionsbachelor i innovation og entrepreneurship ved Erhvervsakademiet Copenhagen Business Academy i København

Uddannelse til professionsbachelor i jordbrugsvirksomhed ved Erhvervsakademi Sjælland i Slagelse

Uddannelse til professionsbachelor i jordbrugsvirksomhed ved Erhvervsakademi Århus i Århus

Uddannelse til professionsbachelor i jordbrugsvirksomhed ved Erhvervsakademiet Lillebælt i Odense

Uddannelse til professionsbachelor i kommunikation ved Danmarks Medie- og Journalisthøjskole i København

Uddannelse til professionsbachelor i kommunikation ved Danmarks Medie- og Journalisthøjskole i Århus

Uddannelse til professionsbachelor i tandpleje ved Københavns Universitet i København

Uddannelse til professionsbachelor i tandpleje ved Aarhus Universitet i Århus

Uddannelse til professionsbachelor i visuel kommunikation ved Danmarks Medie- og Journalisthøjskole i København

Uddannelse til professionsbachelor som diplomingeniør i materiale-teknologi ved Professionshøjskolen VIA University College i Herning

Nye uddannelser:

Diplomuddannelse i innovation og entrepreneurship

Diplomuddannelse i visuel journalistik

Profilforløb i anvendt velfærdsteknologi i praksis

Profilforløb i skatter og afgifter

Uddannelse til professionsbachelor i innovation og entrepreneurship

Uddannelse til professionsbachelor i jordbrugsvirksomhed

Uddannelse til professionsbachelor i kommunikation

Uddannelse til professionsbachelor i tandpleje

Uddannelse til professionsbachelor i visuel kommunikation

Uddannelse til professionsbachelor som diplomingeniør i materialeteknologi.

Kulturministeriets uddannelser:

Bachelor- og kandidatuddannelsen i arkitektur ved Arkitektskolen Aarhus

Bachelor- og kandidatuddannelsen i arkitektur ved Det Kongelige Danske Kunstakademi, Kunstakademiets Arkitektskole

Bachelor- og kandidatuddannelsen i biblioteks- og informationsvidenskab ved Danmarks Biblioteksskole

Bachelor- og kandidatuddannelsen i design ved Danmarks Designskole

Bachelor- og kandidatuddannelsen i design ved Designskolen Kolding

Bachelor- og kandidatuddannelsen i konservering og restaurering ved Det Kongelige Danske Kunstakademis Konservatorskole.

HVORDAN FÅR JEG FAT I EVA'S UDGIVELSER?

Publikationer med ISBN kan bestilles hos alle boghandlere ved at oplyse titel og/eller ISBN. Øvrige udgivelser og udgivelser der kun er publiceret elektronisk (markeret [www](#)), kan fås ved henvendelse til EVA eller downloades på [www.eva.dk](#).

DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT

Østbanegade 55, 3.
2100 København Ø

T 35 55 01 01
F 35 55 10 11

E eva@eva.dk
H www.eva.dk

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) udforsker og udvikler kvaliteten af dagtilbud for børn, skoler og uddannelser. Vi leverer viden der bruges på alle niveauer – fra institutioner og skoler til kommuner og ministerier.

www.eva.dk